

Volum apărut cu sprijinul Fundației
Institutului Internațional de Tehnologie
și Economie Apicolă – FIITEA

Volum editat de Vasilica Turculeț

Prelucrare foto: Lăcrămioara Cristina Matei

© 2017 by Editura ADENIUM

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare efectuate fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

OMAGIU. HARNAJ, Veceslav

**Veceslav Harnaj – 1917-2017: fondatorul apiculturii românești
moderne / Ileana Popovici. – Iași: Adenium, 2017**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-742-282-5

I. Popovici, Ileana

638.1

Ileana Popovici

Veceslav Harnaj
1917-2017

Fondatorul
apiculturii românești moderne

Introducere

Cu un an în urmă, mă aflu în Cluj-Napoca, la un târg de produse apicole. Am întrebat pe mulți dintre cei prezenți, vânzători, producători sau cumpărători, dacă știau cine era Veceslav Harnaj, numele acesta fiind scris pe etichetele multor produse apicole expuse. Tristețea mea a fost foarte mare când am realizat că aproape nimeni nu știa despre cine era vorba. M-am gândit atunci că este datoria mea, ca nepoată a prof. ing. Veceslav Harnaj, om de geniu al acestei țări, să îl aduc în fața celor care nu l-au cunoscut, acum, când la 7 noiembrie se împlinesc 100 de ani de la nașterea sa, într-un sat uitat de lume din Basarabia, într-o familie de preot, intelectuali și oameni cu multe calități. Citind această carte, veți cunoaște un om deosebit, foarte inteligent, blând, bun, cu iubire de oameni și albine!

Ileana Popovici

Veceslav Harnaj – viața și activitatea

Baimaclia copilăriei

Începutul secolului XX este marcat, în Basarabia, de o consolidare a mentalității colective în sensul dezvoltării naționale; după exemplul altor naționalități din Imperiul Rus, moldovenii militează pentru schimbări de ordin politic, național, cultural, social, economic, administrativ¹. Biserica Ortodoxă a avut și ea un rol important în constituirea și dezvoltarea culturii românești și a naționalismului în Basarabia, nu doar prin militarea pentru introducerea limbii locale în învățământ și Biserică, ci și prin conferirea unor medii propice de generare, dezvoltarea, transmitere a ideilor naționaliste către populație: mulți dintre cei care au constituit noua

1. Au existat însă oponenți chiar printre moldoveni – Lucia Sava, „În căutarea identității: Chișinăul în perioada țaristă (1812-1918)”, în Sergiu Mustață, Alexandru Corduneanu (coord.), *Identitățile Chișinăului*, Pontos, Chișinău, 2012, p. 77.

mișcare politică au absolvit Seminarul Teologic din Chișinău (Halippa, Ciugureanu, Pelivan, Inculeț, Constantin Popovici s.a.); episcopul Iacov Piatnițkij (1898-1904) obține de la Sfântul Sinod aprobarea (1900) de editare a unor cărți, broșuri și foi cu conținut religios și moral „în moldovenește, tipărite cu litere chirilice, cu text paralel rusesc și fără”¹; seminariștii din Chișinău cereau, printr-o grevă (1905), introducerea limbii române în școli; revista *Luminătorul* (1908-1944), organ oficial al Eparhiei Chișinăului și una dintre cele mai statornice reviste românești, este considerată un reper important în constituirea presei naționale s.a.

Dacă în prima decadă de după anexarea din 1812 Basarabia a avut un statut special de autonomie administrativă (Înaltul Sfat era compus din 11 membri, din care 5 erau numiți de către țar, iar 6 erau aleși din rândul boierimii, pe o perioadă de 3 ani; limbile de lucru ale administrației erau rusa și româna²), perioada care a urmat a fost una de uniformizare cu celelalte provincii (din 1828, Înaltul Sfat a fost

-
1. P. Cazacu, *Moldova dintre Prut și Nistru. 1812-1918*, Viața Românească, Iași, f.a., p. 135.
 2. Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Editura Asociației Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău, 1923, p. 17-20.

înlocuit cu Sfatul Oblastiei, avânt funcții reduse; limba rusă devine limbă oficială în Cancelaria de Provincie), iar de la sfârșitul anilor '60 – începutul anilor '70, Biserica Ortodoxă și învățământul din Basarabia se supun unui agresiv proces de rusificare și devin instrumente de promovare a acestei noi politici. Eparhia Chișinăului și Hotinului este transformată în mitropolie și subordonată Patriarhiei Ruse; este emis un ucaz (1871) care prevedea suspendarea limbii române ca obiect de studiu în școli; tiparnița bisericească din Chișinău a fost închisă din ordinul Sfântului Sinod (1882¹); sunt impuse măsuri care urmăreau substituirea limbii române cu limba rusă în rândul clerului (mai ales sub arhiepiscopul Pavel Lebedeev, între 1871-1882); politica de colonizare a avut ca rezultat o schimbare a structurii naționale: la recensământul din 1897, din aproximativ 1.8 milioane locuitori au fost înregistrați 47.6% români (moldoveni), în scădere față de cel din 1817²,

-
1. După alte surse, în 1883; v. Katja Lasch, „Basarabia în secolul al XIX-lea – un bilanț al evoluțiilor administrative, demografice, economice și culturale”, în *Societatea de Științe Istorice din România, Studii și articole de istorie*, vol. LXXIX, 2012, p. 23.
 2. Catagrafia oficială din 1817 indica faptul că 76% dintre cei aproximativ 490 000 de locuitori ai Basarabiei s-au declarat moldoveni/români. Cu toate acestea, suficiente surse

deși acum, se pare, „au fost înregistrați drept ruși toți cei care cunoșteau cât de cât limba autorităților”¹. Deși procesul de rusificare a fost agresiv, există dovezi care atestă faptul că limba română a mai fost folosită în administrație, mai ales în rândul funcționarilor de la sate².

Cu toate că această politică a avut ca rezultat o majoritate aproape absolută a clerului care ținea slujbele religioase după vechea rânduială slavonă și își desfășura activitățile misionare în limba rusă, însușirea limbii și culturii ruse prin intermediul Bisericii

indică faptul că aceste cifre pot fi eronate: foarte mulți locuitori au refuzat să ia parte la „scriere” ascunzându-se, iar în 1814 deja fuseseră strămutate familii de etnici germani – Dinu Poștarencu, „Populația Basarabiei în perioada țaristă”, revista *Historia*, disponibil la <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/populatia-basarabiei-in-perioada-tarista>.

1. Mircea Rusnac, „Recensăminte și mărturii în Basarabia Țaristă (1812-1918)”, în *Istoria.MD*, disponibil la http://www.istoria.md/articol/446/Recens%C4%83minte_%C5%9Fi_m%C4%83rturii_%C3%AEn_Basarabia_%C5%A2arist%C4%83.
2. O „cărțică de plătire” din 1863-1878, în care erau trecute birurile țăranilor, era scrisă în rusește și românește – Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Editura Asociației „Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău”, 1923, p. 155.

nu a avut rezultatul scontat. Țăranii, pentru care practicarea ritualurilor religioase în limba maternă era importantă, aveau o atitudine mai degrabă formală, „deseori indiferentă [...] pentru Biserica oficială și liturghie, înțelesul acestora devenind puțin accesibil majorității enoriașilor”¹.

Preotul Dimitrie Harnagea și mișcarea culturală din 1906

Enciclopedia *Figuri contemporane din Basarabia* (1939), o inițiativă a editurii ARPID din Chișinău, oferă o înregistrare foarte interesantă a preotului Harnagea, tatăl lui Veceslav Harnaj. Lucrarea își propunea să redea „o frescă biografică sobră a elementelor, reprezentative, prin care s’a manifestat la noi acțiunea culturală, ostășească, școlară, religioasă, economică, profesională și națională”². Despre Dimitrie Harnagea, preot în satul Baimaclia, raionul Căușeni, județul Bender (Tighina), aflăm că...

-
1. Oleg Grom, „Confesiune și etnicitate în Basarabia la începutul secolului al XX-lea”, în *Archiva Moldaviae*, vol. V, Iași, 2013, p. 184.
 2. *Figuri contemporane din Basarabia*, Editura ARPID, Chișinău, 1939, p. XX.

...în anii de redeșteptare a basarabenilor, a făcut parte împreună cu Mateevici, Madan și Gheorghian, din corul organizat de gazeta *Basarabia*. P.C. Sa este și un pătimaș apicultor. Posedă o stupărie model de circa 100 stupi sistematici. A luat parte la multe expoziții apicole.

A popularizat apicultura în rândurile poporului, publicând diverse articole de specialitate în *România apicolă*, *Buletinul apicultorilor* și *Cuvânt Moldovenesc*. A tipărit broșura *Ocupați-vă cu albinăritul*¹.

Despre Dimitrie Harnagea (1.II.1886-1.04.1944), preot protoiereu iconom, se știe că a fost primul învățător din satul Baimaclia. Este ctitorul bisericii „Sfântul Dumitru”, la construcția căreia a lucrat, în cămașă și ȋțari, cot la cot cu țărani. Din 1994, această biserică se numără printre monumentele ocrotite de Stat în Republica Moldova². S-a căsătorit cu Iulia Dolgaia (a lui Alexei Dolghii)³, din localitatea Oxentea, Dubăsari, pe 29 iulie 1911, și au avut

1. *Ibidem*, p. 70.

2. Hotărârea nr. 1531-XII din 22.06.1993, publicată în *Monitorul Parlamentului Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, art. 4.

3. Mărturiile orale indică faptul că Iulia (sau Iuliana) provenea din vechea familie a cnezilor ruși Dolgorukii.

împreună cinci copii: Agnesa (1911-1992), Claudia (moartă la 15 ani de peritonită), Spiridon (mort la 6 ani într-un accident), Veceslav (1917-1987) și Nina Neonila (1920-1997).

Preotul Dimitrie a adus în sat primii stupi de albine, iar pentru grădina sa construisese câțiva stupi în formă de biserică, spunându-le copiilor că satul e ca un stup, iar oamenii trebuie să se strângă în jurul biserici, așa cum albinele se strâng în jurul stupului. Pe coperta revistei *România apicolă* cu numărul 7, din 1934, apare o fotografie a preotului Harnagea și a familiei sale, în stupina de la Baimaclia¹. De altfel, stupăritul era o activitate din ce în ce mai populară: se pare că în jurul anilor 1900 funcționa deja la Chișinău o societate de apicultură²; în 1913, existau în Basarabia 43 000 stupi, în 1920 numărul crescând la 75 507³; zemstvele organizau conferințe și

-
1. Traian Volcinschi, „Aspecte mai puțin cunoscute din activitatea profesorului doctor inginer Veceslav D. Harnaj”, în *România apicolă*, anul LXXV, nr. 3, martie 1991, p. 20.
 2. Eugen Mârza, „120 de ani de activitate apicolă în România, desfășurată într-un cadru organizat”, în *România apicolă*, anul LXXVIII, nr. 1, ianuarie 1994.
 3. S. Stodulshi, „Apicultura din Basarabia”, în *Prietenul Apicultorului* (revista lunară a Societății „Apicultorul”), an I, nr. 1, Tipografia Eparhială, Chișinău, mai 1921, p. 3-4.

cursuri de albinărit, iar în județul Tighina existau, în 1921, instructori de apicultură „atât de la Zemstvă, cât și de la Stat, deasemenea și prisăci demonstrative aparținând Statului și Zemstvei”¹.

Tatăl său, Vasile Harnagea, se născuse în comuna Leca, județul Ismail; a studiat la Seminarul Teologic din Ismail (nu există date exacte despre această perioadă) și era căsătorit cu Sultana a lui Teodor. A fost preot în comuna Ceaga (Petrivka), raionul Tarutino, regiunea Odesa, Ucraina², acolo unde i-a cunoscut pe Ion și Anastasia Țepordei, părinții lui Vasile Țepordei (preot, ziarist, deținut politic). Mult mai târziu, Dumitru Harnagea și soția sa s-au stabilit la Baimaclia, raionul Căușeni, o mică localitate atestată documentar în 1770, al cărei nume păstrează urmele prezenței tătarilor nogai³ în Bugeac.

-
1. *Idem*, „Albinăritul în Basarabia centrală”, în *Prietenul Apiculturului*, an 1, nr. 2, Tipografia Eparhială Chișinău, 1921, p. 4.
 2. Nu se cunoaște perioada exactă, însă plecarea în Ceaga a survenit după 1886, anul nașterii fiului său, Dimitrie.
 3. Toponimul este un derivat al cuvântului *Baimakly* – Anatol Eremia, „Toponimia Bugeacului: aspecte și conexiuni interdisciplinare”, partea a III-a, în *Limba Română*, nr. 2, anul XXVII, 2017.

Afirmarea Societății Culturale Moldovenești

Nu se cunosc date despre frecvența activității publicistice a lui Dimitrie Harnagea, ci doar indicațiile editorilor ARPID referitoare la revistele în care a publicat – România apicolă¹, Buletinul apicultorilor² și *Cuvânt moldovenesc*³, acesta din urmă având un rol important în iredentismul basarabean al începutului de secol. Cu siguranță însă Harnagea a avut contacte cu inițiatorii și colaboratorii *Cuvântului moldovenesc* încă dinainte de apariția ziarului, cu atât mai mult cu cât mare parte dintre aceștia ori erau școliți la Seminarul Teologic

-
1. Numită inițial *Revista Națională de Apicultură din România*, era organul de presă al Societății Naționale de Apicultură, fondată în 1915, la Iași, de către D.M. Popovici – v. istoricul ACA, <http://www.aca.org.ro/despre-noi/scurt-istoric-al-asociatiei.html>.
 2. Revista Societății Centrale de Apicultură, fondată în 1922, la Târgu Frumos, de către D. Stamatelache – text al redacției în secțiunea „Cărți și Reviste”, în *Cultura poporului*, anul VII, nr. 212, decembrie 1927, București, p. 3.
 3. Gazetă politică săptămânală „pentru moldovenii din Basarabia și de peste Nistru” (1914-1919) și suplimentul ei, revista „lucrativă de literatură și știință practică”, (1913-1917); ambele erau tipărite cu caractere chirilice. A reapărut în 1943, la inițiativa lui Leon T. Boga și Iorgu Tudor.

din Chișinău în aproximativ aceeași perioadă cu Dimitrie Harnagea, ori se număraseră printre organizatorii serbării naționale de la 1906, eveniment la care a participat și el, în calitate de membru al Corului Seminarului Teologic din Chișinău, cor organizat la inițiativa gazetei *Basarabia*¹. Acest eveniment, care a produs impresii puternice în societatea vremii, reprezintă una dintre primele manifestări de amploare ale moldovenilor, după aproape o sută de ani de stăpânire țaristă, și este considerat un act de manifestare a conștiinței naționale.

Chiar dacă Revoluția de la 1905 din Imperiul Rus nu a adus schimbările politice și economice scontate, relativa destindere care a urmat (Duma era organ legiuitor, s-au acordat unele drepturi cetățenești, s-a extins dreptul la vot) a favorizat apariția unor importante ziare în limba română²,

-
1. *Figuri contemporane din Basarabia*, op.cit., p. 70; Ion Negrei, „Afirmarea Societății Culturale Moldovenești. Serbarea națională de la Chișinău din 3 decembrie 1906”, în *Revista de Istorie a Moldovei*, nr. 2 (102), 2015, p. 83.
 2. Înființată la inițiativa lui Constantin Stere; a fost suspendată în martie 1907 în urma publicării imnului lui Andrei Mușănuș, *Deșteaptă-te, române!* A reapărut în 1930, cu aceeași denumire. Printre colaboratori se numără Ion Pelivan, Pantelimon Halippa (sub pseudonimul Pintilie Cubolteanu),

Basarabia (1906-1907), *Moldovanul* (1907-1908) și revista bisericească *Luminătorul* (1908-1944). Zemstvele ridicaseră din nou problema limbilor materne în școală și, ca urmare, un Regulament al seminariilor (1906) prevedea introducerea limbii moldovenești și a muzicii bisericești moldovenești ca obiecte de studiu facultative pentru clasele a V-a și a VI-a de la Seminarul Chișinău¹. Tipografia eparhială din Chișinău se redeschide, după o întrerupere de 25 de ani, iar la inaugurare este invitată și redacția ziarului *Basarabia*².

Neavând forțe suficiente pentru a forma un partid politic, o parte dintre intelectuali și boieri se organizează într-o societate culturală – Societatea Culturală Moldovenească³. Scopul declarat al

Alexie Mateevici, Alexis Nour s.a. – Ion Varta, „Mișcarea națională a românilor basarabeni în perioadă 1905-1914”, *Anuarul Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei*, nr. 1, 2011, p. 183.

1. Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Basarabia. Aspecte din istoria Bisericii și a neamului românesc*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 97.
2. Ion Negrei, *art.cit.*, p. 79.
3. După alte surse, Societatea pentru cultura națională; lider era Pavel V. Dicescu. Până la finalul anului, numărul membrilor ajungea la aproximativ 400 – Ion Negrei, *art.cit.*, p. 81; P. Cazacu, *op.cit.*, p. 163-166.

acesteia era de a „contribui cu toate mijloacele la ridicarea nivelului de instruire al moldovenilor din Basarabia și la studierea cât mai completă a ținutului natal”¹.

După modelul inaugurării tipografiei eparhiale, Societatea își propune realizarea unei serbări moldovenești literar-artistice, iar de organizare s-au ocupat colaboratorii ziarului *Basarabia* (I. Pelivan, P. Halippa, Gh. Stârcea, Th. Inculeț, actorul Ghe. Madan și fratele său, preotul Vladimir Madan s.a.). După diverse tergiversări legate de obținerea autorizației, manifestarea a avut loc pe 3 decembrie 1906, în sediul Școlii Muzicale Private, „al cărei director, Vasili Gutor, rus de origine, s-a arătat binevoitor”². S-a ținut o conferință publică, s-au interpretat piese la pian, s-au citit versuri ale unor poeți români, s-a jucat o scenetă, s-au cântat romanțe. Un punct important al acestei manifestări a fost constituit de momentul Corului Seminarului Teologic din Chișinău, care a interpretat, printre altele, și *Deșteaptă-te, române!*

1. Gheorghe Negru, *Țarismul și mișcarea națională a românilor din Basarabia*, Editura Prut International, Chișinău, 2000, p. 150-152, *apud* Ion Negrei, *art.cit.*, p. 80; P. Cazacu, *op.cit.*

2. Ion Negrei, *op.cit.*

Cu toate că reacțiile au fost pozitive, o altă manifestare similară nu a mai fost aprobată. Politica intensă de rusificare dusă în ultimele decade împiedicase o evoluție a conștiinței naționale; acestor piedici li se adăugau progresele de ordin economic mai lente, comparativ cu restul Imperiului sau cu România¹, și o rată a analfabetismului ridicată. Așadar importanța acestui eveniment este cu atât mai mare cu cât a avut ca efect întărirea și expansiunea unui reflex ideologic. În următoarea decadă, manifestarea națională devine din ce în ce mai puternică, atât prin contribuțiile intelectualității, cât și prin cele ale clerului.

De la revista scrisă de mână la școala militară

Veceslav Harnaj (n. 7 noiembrie 1917, Baimaclia, raionul Căușeni, județul Tighina) a copilărit, așadar,

-
1. Bogdan Murgescu, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 150-151. Cu toate acestea, producția agricolă și cea viticolă crescuseră considerabil – Nicolae Ciachir, *Basarabia sub stăpânire țaristă (1812-1918)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992, p. 13, *apud* Sorin Bocancea, Radu Carp (coord.), *Calea europeană a Republicii Moldova*, Adenium, Iași, p. 39.

Într-o Basarabie care încă își trăia cuceririle unirii din 1918 și se afla acum în plină dezvoltare. Are loc un proces intens de integrare culturală a Basarabiei în Regat și, în acest sens, iau amploare acțiunile organizate sistematic – la Universitatea Populară, înființată în 1919, se organizează cursuri zilnice și conferințe duminicale s.a.; în orașe se înființează centre culturale, biblioteci, în cadrul cărora se organizau festivaluri, șezători, serbări școlare, toate cu scopul de a diversifica mijloacele de educație națională (gradul de alfabetizare al Basarabiei era, în 1918, foarte scăzut). În Baimaclia, mica localitate natală, Veceslav cunoscuse revistele în care publica tatăl său, Dimitrie, și, impresionat, hotărăște că vrea să înființeze o tipografie și să scrie cărți. Nina Neonila Harnaj, sora sa mai mică, povestea cum, în copilărie, Veceslav a reușit să „editeze” o revistă (prima, se poate spune) a satului, scrisă de mână. Informațiile erau, de bună seamă, inspirate din realitățile și necesitățile cotidiene, iar sarcina Ninei era aceea de a vinde ziarul. Din banii strânși astfel, Veceslav visa să-și cumpere o mașină de tipărit. Nu se știe care era frecvența apariției „cotidianului”, se pare însă că a avut o existență de 2-3 ani.

Veceslav Harnaj își va îndeplini totuși visul peste câteva decenii, în 1966, cu Editura Apimondia – o mică tipografie în care funcționa o mașină pe care o reasamblase din componente găsite la fier vechi prin Germania – și revista *Apiacta*. Devenise deja președintele Apimondiei – Federația Internațională a Asociațiilor de Apicultori (din 1965), aceasta fiind, de altfel, o umbrelă pentru activitatea sa tipografică. E cu atât mai impresionantă această realizare cu cât tipografiile private erau ilegale în Republica Socialistă, însă faptul că tipăriturile sale erau în limbi străine și se distribuiau în afara țării a contribuit probabil la obținerea acordului tacit al autorităților.

În 1934, este înmatriculat la Liceul Militar „Ferdinand I” din Chișinău, unde este înregistrat cu numele *Harnaj* în loc de *Harnagea*¹, acesta fiind, probabil, momentul schimbării – neintenționate – a identității și nu refugiul din iunie 1939, în România. Liceul Militar din Chișinău, singura instituție de învățământ de acest tip din Basarabia, fusese înființat împreună cu alte două licee militare din România

1. Anatolie Leșcu, „Învățământul militar din Basarabia în perioada interbelică. Liceul Militar «Regele Ferdinand I» din Chișinău”, în *Revista militară. Studii de securitate și apărare*, nr. 1 (15), 2016, p. 105.

prin Înaltul Decret nr. 3613 din 21 august 1919 și era considerat o școală de elită¹; șansele de reușită erau de 1 la 10², iar numărul elevilor care nu promovau examenele de final de an era, se pare, ridicat³. Toți profesorii liceului aveau studii superioare, unii chiar cu titlul științific de doctor, iar pe parcursul celor 8 ani erau studiate discipline variate (religia, limbile română, franceză, germană, greacă, latină, științele naturale, istoria, geografia, matematica, desenul, igiena, educația morală, filosofia, chimia, economia politică, dreptul, instrucția militară s.a.). În 1940, liceul este evacuat din Chișinău în Craiova, unde va funcționa până în 1942, când revine în Basarabia; clădirea inițială fiind însă distrusă

-
1. Iurie Colesnic, *Chișinău. Enciclopedie*, Editura Museum, Chișinău, 1997, p. 23.
 2. *Idem*, „Liceul Militar «Regele Ferdinand I» din Chișinău”, în *Revista militară. Studii de securitate și apărare*, nr. 2 (14), 2015, p. 129.
 3. În 1932, procentul celor care nu au promovat se ridică la 40%, însă la baza acestei situații stă și faptul că mulți dintre elevii înscriși aici, în primii ani de funcționare, au fost aduși de la alte licee militare din țară pentru a completa clasele superioare; în plus, sistemul educațional din Basarabia avea totuși un nivel scăzut, comparativ cu cel din Regat. Situația se remediază însă și liceul devine una dintre cele mai prestigioase unități de învățământ secundar specializat din Basarabia – Anatolie Leșcu, *art.cit.*, p. 92.

de bombardamente, a fost mutat în clădirea fostei Facultăți de Teologie, până la noua evacuare în Craiova, în 1944, pentru a fi desființat definitiv în 1945.

La unul dintre spectacolele organizate de Liceul Eparhial de Fete, acolo unde învățau surorile sale, Nina Neonila și Agnesa, o cunoaște pe Marcela Mărgărit, fiică de colonel din București, cu care se va căsători în 1939. În Basarabia interbelică, era o practică obișnuită ca liceele de fete să organizeze serate dansante, serbări, spectacole la care să invite liceele de băieți, iar în această tendință se înscria și vechea școală pentru fetele din tagma bisericească (înființată în 1864). Veceslav și Marcela vor avea împreună trei copii: Albinel-Constantin, Doina și Luminița-Nicoleta.

Refugiul din iunie 1939 a însemnat și despărțirea părinții săi. Împreună cu surorile sale, Nina Neonila și Agnesa, și cu soția sa, Marcela, trec Prutul în România, însă Dimitrie și Iulia Harnagea rămân în Baimaclia. Nu se cunosc amănunte referitoare la motive, știm însă că au fost suficient de puternice, având în vedere represiunea religioasă din Basarabia din anii 1940-1941: în primele zile de ocupație au fost deposedate de bunuri mai multe capele de pe lângă biserici, aziluri, școli (Liceul Eparhial de Fete,

Seminarul Teologic, Liceul Militar „Ferdinand I”, Liceul „B.P. Hasdeu” s.a.)¹; toate bunurile imobile erau trecute în posesia statului; impozitarea era exagerată etc. Un an mai târziu, după eliberare, Nina Neonila (căsătorită între timp cu preotul Valentin Popovici, din satul Florițoaia Veche, raionul Ungheni) și Agnesa se întorc în Basarabia și vor rămâne acolo până în 1944, când se vor refugia din nou, de data aceasta definitiv. Dimitrie Harnagea moare în 1944, rămânând Iulia, despre care se știe că a trăit până după 1970.

-
1. Mariana S. Țăranu, „Degradarea sistemului de învățământ, mass-media și persecuțiile religioase din Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)”, în seria conferințelor Bibliotecii Astra, Sibiu, publicația cu nr. 118, 2010, p. 50.

Dinamica fluidelor polifazate și mierea de albine

În 1940, lui Veceslav Harnaj, sublocotenent al Brigăzii Geniu, i se aprobă detașarea pentru studii la Subsecretariatul de Stat al Înzestrării și Administrației Armatei – Inspectoratul General Tehnic al Armatei, „pe timp de 4 ani și 6 luni, cu începere dela 1 Noemvrie 1940”¹. Alege să urmeze cursurile Facultății de Construcții ale proaspăt înființatului Subsecretariat de Stat²; în 1949, când se va înființa Facultatea de Construcții și Fortificații a Academiei Tehnice Militare (Academie care avea, inițial, 5 facultăți, numărul acestora crescând peste un an la opt), este invitat să susțină cursuri de specialitate,

-
1. Decizie a Ministerului Apărării Naționale, nr. 2710/13 ianuarie 1941, publicat în *Monitorul Oficial* (Partea I), nr. 12, 15 ianuarie 1941, p. 184.
 2. Decretul-lege nr. 3488 privea înființarea Subsecretariatelor de Stat al Armatei de Uscat, al Aerului, al Marinei și al Înzestrării și Administrației Armatei; publicat în *Monitorul Oficial* (partea I), nr. 243, 17 octombrie 1940.

fiind considerat la acea vreme unul dintre cei mai valoroși profesori din învățământul superior tehnic național¹.

În 1945, a absolvit Politehnica din București, obținând diploma de inginer constructor hidrotehnician cu distincția „cum laude”². Între 1946-1974, are o bogată carieră didactică universitară: este profesor la Institutul Politehnic București, Institutul de Construcții, Institutul de Mine, profesor invitat la instituții de învățământ superior din Roma, Colorado, Berlin, Paris etc. Între 1971-1973, este profesor titular șef, apoi prorector la Catedra de Hidraulică Generală și Subterană de la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie București.

Veceslav Harnaj s-a remarcat în calitate de specialist în mecanica fluidelor, mai cu seamă în știința dinamicii fluidelor polifazate și a avut contribuții însemnate la dezvoltarea ingineriei și a școlii de

-
1. Gheorghe Olaru (col. prof. univ. dr. ing.), Nicolae Constantinescu (col. conf. univ. dr. ing.), „Necesitatea pregătirii într-un cadru organizat a inginerilor militari din domeniile geniu și construcții”, în *Revista Armei Geniu*, nr. 1, 2014, p. 80.
 2. Eugen Mârza, discurs ținut cu prilejul Congresului Național al Asociației Crescătorilor de Albine din România, București, 28 februarie 1991, și reprodus în revista *România apicolă*, nr. 2, februarie 1991, p. 6.

geologie¹ și hidrogeologie². Este membru de onoare al Academiei Pontzen, Napoli (1975), președinte al Asociației Internaționale de Fluide Polifazate (1966), președinte al Comitetului Tehnic de Fluide Polifazate din Asociația Internațională de Cercetări Hidraulice (1967), membru activ al Academiei de Științe din New York (1964).

Este invitat, în 1968, să deschidă Lucrările primului Simpozion despre Hidrotransportarea lichidelor polifazate (Moscova), iar în 1969, obține marea medalie de aur la Salonul Internațional de Inventică de la Oberhausen (Germania), pentru brevetul Rambleiajul hidromecanic dirijat, lucrare brevetată în Germania, Franța, Japonia, Algeria.

A realizat importante lucrări hidraulice în țară: fundația pe teren friabil a unora dintre hotelurile din stațiunea Mamaia, în unele segmente ale metroului bucureștean s-au utilizat scuturile hidraulice concepute de el, iar unele dintre soluțiile sale

-
1. Giorgio Lollino, Massimo Arattano, Marco Giardino, Ricardo Oliveira, Silvia Peppoloni (coord.), *Engineering Geology for Society and Territory*, vol. 7: *Education, Professional Ethics and Public Recognition of Engineering Geology*, Springer, 2014, p. 267.
 2. P. Enciu, A. Feru, H. Mitrofan, I. Oraseanu, M. Palcu, A. Tenu, „A brief history of Romanian hydrogeology”, în Nicholas Howde, John Mather (ed.), *History of Hydrogeology*, Taylor & Francis Group, New York, 2013, p. 240.

tehnice pentru sistemul de ecluze au fost folosite la realizarea canalului Dunăre-Marea Neagră¹. A elaborat mai multe tratate de specialitate – *Stăvilare și baraje*, *Decolmatarea prin hidromecanizare*, *Procedee tehnice de tasare a nisipurilor*, *Hidromecanizarea lucrărilor militare* – și a obținut mai multe brevete și certificate de inventator: „Procedeu de evacuare a aluviunilor din lacurile de acumulare”, „Procedeu pentru rambleiajul hidromecanic dirijat”, „Instalație pentru dislocarea și transportul dirijat pe cale hidraulică a unor mase granulate”, „Hidromecanizare la lucrările de escavări”². A fost distins cu mai multe ordine și medalii în diverse state (Ordinul Meritul Agricol al Franței în grad de cavaler, 1976; Ordinul Meritul Republicii Italiene în grad de mare ofițer, 1978 s.a.).

Toate aceste activități erau însă desfășurate în paralel cu marea sa pasiune, apicultura. Întrebat, la un moment dat, despre legătura dintre mecanica fluidelor polifazate și apicultură, spunea că...

...dacă luăm în considerație că și mierea este un fluid polifazat conținând fazele de agregare

1. Necrolog Veceslav Harnaj, în *România apicolă*, nr. 10, 1988, p. 15. Vezi și *Dicționar Enciclopedic*, Marcel D. Popa, volumul III, H-K, Editura Enciclopedică, București, 1999.

2. *Ibidem*.

lichidă, solidă (grăunciori de polen) și gazoasă și dacă ținem cont de conceptul filozofului antic grec Heraclit don Efes – *Panta rhei* = „Totul curge” – aceasta este adevărata legătură¹.

Traian Volcinschi, unul dintre fondatorii Asociației Crescătorilor de Albine (1957) și apropiat al lui Veceslav Harnaj, spunea că, prin 1943-1944, vizitând spitalele în care se aflau soldați răniți în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, se oferea să-i ajute pe cei care doreau să se reorienteze profesional. Un proces-verbal al Comitetului Societății Centrale de Apicultură stipulează faptul că „lt. V. Harnaj are la Străulești 300 de stupi pentru invalizi, iar în primăvară, Palatul Invalizilor urmează să împartă 250 de stupi celor dornici să îmbrățișeze apicultura”. Într-unul din articolele publicate în 1943 în *România apicolă*, intitulat „Cursurile de inițiere în spitale”, Veceslav Harnaj, care abia debutase publicistic în cursul aceluiași an, detaliază metodologia de creare a acestui sistem de ajutorare a invalizilor de război².

-
1. Aurel Mălaiu, Eugen Mârza, Elisei Tarța, „Prof. dr. ing. Veceslav Harnaj. O viață închinată apiculturii naționale și internaționale”, în *România apicolă*, nr. 8, 1997, p. 9.
 2. Traian Volcinschi, „Aspecte mai puțin cunoscute din activitatea profesorului doctor inginer Veceslav D. Harnaj”, în *România apicolă*, anul LXXV, nr. 3, martie 1991, p. 20.

Înființarea ACA România și primii pași spre Federația Internațională a Asociațiilor de Apicultori

1943 este, după sursele existente, anul în care Veceslav Harnaj debutează publicistic, în nr. 2 al revistei *România apicolă*, organul de presă al (încă activei) Societăți Centrale de Apicultură, cu articolul „Hrănirea de stimulare”. Urmează, în scurt timp, alte patru titluri („Schimbarea mătcilor bătrâne în primăvară”, „Centrul de inițiere apicolă”, „Stupăritul nomad” și „Cursurile de inițiere în spitale”)¹. Se implică în activitatea revistei, devine bibliotecar, în 1944, apoi redactor și, peste doar un an, director al acestei publicații. Prin 1948, crease deja un nou model de stup (RA 1001), caracterizat prin simplitate, formă compactă, ușurință la împachetare și transport, volum suficient pentru dezvoltarea familiei de albine. În 1949, este ales președinte delegat al Societății Centrale de Apicultură, însă deține

1. *Ibidem*.

această funcție doar pentru două luni (septembrie-octombrie). Noul regim politic instalat a dizolvat Societatea pentru „rezultate nesatisfăcătoare”, iar patrimoniul este preluat de secția de apicultură a Institutului Național de Cercetări Zootehnice. Ministrul Justiției, A. Bunaciu, și ministrul Agriculturii, V. Vaida, au numit o comisie interimară formată din Nicolae Foti (ing. agr., Ministerul Agriculturii), Mihai Buleu (Ministerul Agriculturii), Zaharia Voiculescu (Confederația Generală a Muncii), Valeriu Petruș (ing. agr., Ministerul Agriculturii) și Constantin Antonescu (SART)¹.

Însă nici activitatea comisiei interimare nu a avut rezultatele preconizate, iar o reunificare a organizațiilor din țară a eșuat. Mai mult...

...la Ministerul Agriculturii, consilierul sovietic Grigore D. Bilaș, fiind întrebat de Nicolae Ceaușescu, pe atunci secretar general în minister, dacă în URSS există o asociație de apicultură, a răspuns că nu, fapt care a determinat ca încercarea de reorganizare a asociației să cadă în desuetudine².

-
1. Decizie a Ministerului de Justiție și a Ministerului Agriculturii, nr. 1350/23 octombrie 1948, publicată în *Monitorul Oficial*, nr. 250, 27 octombrie 1948.
 2. Eugen Mârza, „120 de ani de activitate apicolă în România, desfășurată într-un cadru organizat”, în *România apicolă*, anul LXXVIII, nr. 1, ianuarie 1994, p. 6.

Inițial numită Societatea Națională de Apicultură (1915), această primă formă de organizare la nivel național avusese nevoie de zece ani pentru a reuni majoritatea asociațiile din țară într-o singură organizație (1925, când este asimilată de Societatea Centrală de Apicultură a lui D. Stamatelache, cel care conducea *Buletinul apicultorului*, revista în care publica și tatăl lui Veceslav, Dimitrie Harnagea).

În următoarea decadă, încercările de reunificare ale câtorva împătimiți ai apiculturii au rămas fără rezultat. Permiseiunea pentru înființarea Asociației Crescătorilor de Albine din România va veni în 1957, recunoașterea oficială în 1958, dar abia după 1960 cadrul legislativ va deveni mai prietenos cu apicultorii români. Situația apicultorilor era oricum departe de a fi bună: cel de-al Doilea Război Mondial distrusese mare parte din familiile de albine din România¹, iar tehnicile de lucru erau precare (familiile de albine erau întreținute în stupi primitivi, ceea ce făcea ca productivitatea să fie scăzută, de 3-5 skg miere/stup; mierea era recoltată prin presare și nu cu ajutorul extractoarelor, ducând la o calitate slabă)².

1. Estimările arată că, în 1945, în România existau aproximativ 280 000 de familii de albine (Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Apicultură).

2. *Ibidem*.

Înființarea ACA a însemnat trecerea de la apicultura tradițională la apicultura științifică și industrială.

***Cea mai mare asociație profesională,
apolitică și nonprofit din țară***

Până în 1957, Veceslav Harnaj, Traian Volcinschi, Eugen Mârza, Nicolae Ilieșu, Nicolae Fotii, Ionel Barac, Marcela Harnaj, Constantin Hristea, Constantin Antonescu, Valeriu Petruș și Teodor Bogdan (toți din București), împreună cu Gheorghe Pușcașu (Tulcea), Davidescu (Ploiești), Francisc Szoverdi (Cluj-Napoca), Nicolae Chiru (Galați), Vladimir Cudeică (Bacău), Carmen-Lia Spătaru și Victor Veină (Timișoara) au avut demersuri constante de organizare într-o asociație profesională.

În 1957, Asociația Științifică a Inginerilor și Tehnicienilor organizează o serie de consultări apicole, în urma cărora ia naștere Asociația Crescătorilor de Albine din România – ACA. Președinte era Veceslav Harnaj, iar secretar general Nicolae Ilieșu. Înființată în luna decembrie, a fost înregistrată și recunoscută oficial abia în iunie 1958, de către Tribunalul raionului Tudor Vladimirescu din București. Veceslav Harnaj va fi președintele ACA între 1957-1982.

Sub conducerea sa, ACA a devenit o organizație complexă, cu patrimoniu propriu, cu resurse materiale și umane. Era urmărită dezvoltarea sistematică, organizată a apiculturii la nivel național. Pentru o cât mai bună informare a apicultorilor, au fost organizate cursuri apicole de masă pentru începători și avansați, cursuri de perfecționare, post-universitare, schimburi de experiență, demonstrații practice, vizite de documentare, tipărirea unui număr însemnat de broșuri, manuale, cărți, broșuri, precum și o revistă lunară. Revista *Apicultura*, susținută și de contribuțiile individuale, a ajuns la un tiraj de 25-30 000 exemplare. În 1964, numărul cercurilor apicole ajunsese la 2 700.

Apicultorii erau protejați prin practicarea unor prețuri avantajoase pentru biostimulatori, preluarea producției apicole pentru valorificare, diversificare producției și valorificarea superioară a produselor apicole, aprovizionarea cu utilaje și materiale necesare. În 1960, la ACA erau înregistrați 12 000 de membri, ceea ce a condus, în mod natural, la organizarea în filiale în teritoriu.

Au fost îmbunătățite echipamentele (se distribuiau recipiente pentru colectarea mierii pentru eficientizarea metodelor de extracție etc.), s-a dezvoltat producția de medicamente și suplimente

nutritive distribuite la prețuri mici, s-a dezvoltat apicultura pastorală prin reducerea costurilor de transport etc.

Odată cu înființarea ACA România, apicultorii au parte de suportul tehnico-logistic necesar. Succesul a fost mare, la doar trei ani de la înființare asociația aderase la o organizație internațională (Apimondia) și număra 12 000 membri, ceea ce a dus la organizarea ACA în filiale în teritoriu, iar în 1961, s-a înființat o întreprindere economică a asociației – viitorul Combinat Apicol – pentru a produce echipamente și unelte necesare apicultorilor. ACA era deja o organizație bine dezvoltată în momentul în care în Republica Populară Română se adoptă Hotărârea nr. 769 din 28 septembrie 1963 care prevedea adoptarea unor măsuri pentru dezvoltarea apiculturii, însă existența acestui cadru legislativ va oferi o punte pentru crearea celorlalte instituții ale ACA din anii următori.

Printre altele, Hotărârea prevedea că numărul familiilor de albine trebuia să crească până la cel puțin 1 100 000, pentru a se obține cel puțin 14 000 tone miere și cantități sporite de ceară¹, iar Asociația Crescătorilor de Albine...

1. Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 769/1963 privind unele măsuri pentru dezvoltarea apiculturii, art. 1, publicată în C.H.D. nr. 31 din 6 octombrie 1963; abrogată prin

...sub îndrumarea Consiliului Superior al Agriculturii, să asigure prin filialele și sub filialele sale, *fără să înființeze magazine* (subl.n.), aprovizionarea organizațiilor socialiste și a crescătorilor de albine cu gospodării personale;

- cu roiuri, mătcă selecționate, familii de albine, faguri artificiali și biostimulatori;
- cu piese de stupi, stupi nestandardizați, unelte și materiale apicole specializate, produse în ateliere proprii, după satisfacerea cerințelor Ministerului Comerțului Interior.

De asemenea, se recomandă Asociației crescătorilor de albine să contracteze și achiziționeze familii de albine, roiuri și mătcă selecționate și să organizeze schimbul fagurilor artificiali cu ceară de stupină și faguri reformați¹.

Mai departe, era prevăzut că apicultorii erau scutiți de taxe pentru amplasarea stupinelor în pastoral, vor fi intensificate acțiunile de popularizare a apiculturii (cărți, broșuri, reviste, filme documentare și artistice, programe de radio și televiziune². Mai târziu, vor fi alocate fonduri pentru înființarea

Hotărârea nr. 474/14 iunie 1999, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 338/15 iulie 1999.

1. *Ibidem*, art. 3.

2. *Ibidem*, art. 10.

unor stațiuni de cercetare apicolă pentru a monitoriza cele cinci ecotipuri ale albinei carpatine, aceasta fiind deja recunoscută ca rasă indigenă.

Primul congres internațional și epoca Apimondia

Federația Internațională a Asociațiilor de Apicultori – Apimondia, creată în 1893, facilita dezvoltarea unor mai bune legături între crescătorii de albine și cercetătorii în domeniul apicol, producătorii de utilaje și alte ramuri conexe. În 1965, FAO, Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite, îi acordă statut special consultativ, ca rezultat al unei bune colaborări (Apimondia aderase la FAO în 1956).

Congresul jubiliar (al XX-lea) Apimondia se desfășoară la București, între 26-31 august 1965, cu 1 569 de participanți din 41 de țări. Veceslav Harnaj este ales președinte al Federației, iar ing. Paul Horguelin (Franța) și prof. Jaroslav Svoboda (Cehoslovacia) sunt desemnați vicepreședinți¹. Congresul

1. L'Union des Associations internationales (UAI), *Associations internationales*, nr. 12, Bruxelles, decembrie 1965, p. 727.

este, după toate normele, un succes: 130 de cercetători din 25 de țări susțin conferințe pe tema geneticii, patologiei și a florei melifere; numărul țărilor membre a crescut la 45; sunt prezentate peste 180 de rapoarte științifice, distribuite în cinci categorii (economie, biologie, patologie, floră meliferă și polenizare; este inaugurată prima expoziție-târg internațională, cu 72 de expozanți din țară, care prezentau cele mai noi tendințe în tehnologia apicolă¹. România a obținut premii I și medalii de aur pentru calitatea mierii și a fagurilor cu miere.

Activitățile Apimondia se desfășurau la un nivel relativ modest în prima jumătate a secolului trecut, dar, sub conducerea lui Veceslav Harnaj, federația a câștigat o excelentă imagine publică². S-a axat pe dezvoltare prin atragerea de noi membri, atât asociații naționale, cât și persoane particulare. Au fost organizate zece congrese internaționale, unele în premieră (Buenos Aires, Argentina; Adelaide, Australia; Acapulco, Mexic s.a.). Sunt întărite

-
1. Istoricul Congreselor Apimondia, disponibil la <https://www.apimondia.com/fr/bases-donnees/compte-rendus-symposia/45-mission-and-mandate>.
 2. Eva Crane, *The World History of Beekeeping and Honey Hunting*, Routledge, New York, 1999, p. 456.

legăturile cu ECOSOC (Consiliul Economic și Social al ONU) și UNCTAD (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare). A reorganizat structura internă și modul de lucru al federației: Comitetul Executiv capătă puteri sporite, se înființează o Comisie Permanentă și delegații naționale. Până atunci, președintele fiecărui congres deținea această funcție până la congresul următor. Veceslav Harnaj decide să schimbe acest sistem și înființează postul de președinte cu mandat de 4 ani, ales de către Comitetul Executiv¹. Primul său mandat ar fi trebuit să se încheie în 1969, dar a continuat să fie reales în această funcție până în 1985, când a demisionat din cauza sănătății precare. A fost ales președinte de onoare pe viață.

Într-o dare de seamă asupra celui de-al XXIX-lea Congres al Apimondiei din 1983, Budapesta, este notat faptul că „dr. Harnaj era slăbit pentru că suferise un accident vascular cerebral, dar rezistența sa la stresul Congresului a fost o inspirație pentru toți”². Tot acum, L.R.J. Ridder van Rappard, decan al membrilor onorifici ai Apimondiei, analizează evoluția

-
1. Eva Crane, „XX International Beekeeping Congress”, în *Bee World*, vol. 47, nr. 1, p. 26-36, 1966.
 2. *Apimondia: Hungary 1983*, articol disponibil la <https://beekeep.info/apimondia-hungary-1983/>.

acestei organizații sub conducerea lui Veceslav Harnaj, subliniind faptul că numărul asociațiilor afiliate crescuse considerabil, de la 49 asociații din 41 de țări (în 1965) la 81 de asociații din 69 de țări (în 1981). Activitatea Apimondia sub conducerea lui Veceslav Harnaj a însemnat o îmbinare inteligentă, necesară a activităților specifice apicole cu cercetarea științifică în domeniu.

Complexul Apicol – un sistem privat într-o țară comunistă

În perioada 1957-1982, efectivul familiilor de albine din România crește de la 571 000 la 1 149 000 de familii de albine. Importanța ACA fusese recunoscută responsabilitatea organizării la București a Congresului Jubiliar Apimondia din 1965 și a primului Târg Apicol Internațional (APIEXPO). Echipamentele apicultorilor erau mult îmbunătățite, iar extracția mierii la nivel național se făcea deja separat, pe calități florale, și cu ajutorul unor recipiente speciale, distribuite prin intermediul asociației și a cooperativelor agricole.

Însă, odată cu această dezvoltare rapidă, era necesară găsirea unor soluții pentru diverse probleme stringente. Între 1964-1974, Veceslav Harnaj, în calitate de președinte ACA, realizează un complex apicol unic în lume: un Combinat Apicol, un Institut de Cercetare și Producție pentru Apicultură, un Institut Internațional de Tehnologie și Economie Apicolă, o tipografie privată, un Liceu Apicol

cu internat. Noutate în Europa, liceul – care poartă astăzi numele fondatorului său – era înființat în 1971 prin Decretul Consiliului de Stat nr. 749/1971, iar prima generație de absolvenți număra 33 de elevi. Dezvoltarea acestei unități de învățământ a fost constantă până în prima parte a decadei de după Revoluția din 1989. Pregătirea elevilor se făcea prin obiecte fundamentale, de specialitate și prin practică în producție, atât în stupina didactică și atelierelor liceului, cât și în laboratoarele Institutului de Cercetare și Producție pentru Apicultură sau în secțiile de producție ale Combinatului Apicol.

Asociației Crescătorilor de Albine din România a fost, la vremea sa, prima asociație profesională din lume de drept privat care dispunea de un institut de cercetare și de o unitate de producție.

Combinatul Apicol

Înființat în 1965, Combinatul Apicol era singura întreprindere de specialitate din țară care asigura producerea și aprovizionarea apicultorilor cu întreaga gamă de utilaje și instalații apicole, faguri artificiali, biostimulatori, într-un cuvânt, asigurarea paradigmei unei bune funcționări a activității apicole. Pe lângă aceasta, exista un sector care viza

producerea de cosmetice pe bază de ingrediente apicole – lăptișor de matcă, ceară, miere, polen. În cele zece secții de producție lucrau peste 1 000 de persoane.

La vremea sa, acest Combinat Apicol era o premieră globală. Gândit ca o unitate de producție, avea rolul de a colecta, procesa și exporta mierea și alte produse apicole. Aici se fabricau numeroase produse, echipamente și instalații – la trei ani de la inaugurare, numărul ajungea la 180 –, o mare parte dintre acestea fiind exportate (în 20 de țări; principalul importator era Germania).

Prin centrele din teritoriu, Combinatul reușea să satisfacă necesarul tehnic și de informatizare. Legislația prevedea acordarea de credite avantajoase pentru apicultori, veniturile nu erau impozabile, iar asistența sanitar-veterinară era acordată gratuit.

Multe dintre produsele realizate la Combinatul Apicol au fost premiate: în 1969, medalia de aur și Premiul întreprinderii Agfa Gevaert pentru filmul documentar *Apis mellifica carpatica* (realizat în 1967, în regia lui Iosif Sas, în studiourile „Alexandru Sahia”); în 1971, în cadrul celui de-al XXIII-lea Congres al Apimondiei, desfășurat în Moscova, USSR, sunt obținute medalii de aur pentru centrifuga cu

32 de rame cu transmisie hidraulică, tabloul automatizat de comandă al liniei de omogenizare a mierii s.a. În 1977, Combinatul Apicol de la Băneasa avea 16 medalii de aur în palmares, pentru concepția constructivă și tehnologică. La cel de-al XXIV-lea Congres Apimondia (Buenos Aires, Argentina, 1973), mierea de salcâm era premiată cu aur, „singura distincție de acest gen acordată vreodată unui sortiment de miere monofloră”¹.

ICP Apicultura și primul centru de apiterapie din lume

Cercetarea apicolă cunoaște primele încercări de instituționalizare în 1930, prin înființarea secției de apicultură în cadrul Institutului Național Zootehnic din România, devenit în 1947 Institutul de Cercetări Zootehnice. Apoi, între 1957-1974, funcționează o Stațiune Centrală de Cercetări pentru Apicultură și Sericicultură – SCAS, transformată în Centrul de Studii, Proiectări și Învățământ sub egida ACA. În 1974, se înființează Institutul de Cercetare și Producție pentru Apicultură.

1. Datele aparțin Complexului Apicol „Veceslav Harnaj”, disponibil la <http://www.complex-apicol.ro/povestea-noastra.html>.

ICP Apicultura, devenit între timp ICDA, abordează domeniile patologie, genetică și ameliorare, bază meliferă, tehnologie apicolă, sector de producție a medicamentelor de uz apicol s.a. Aici a fost creat primul centru de apiterapie din lume și a fost pus în valoare propolisul. În timp, biochimistii, medicii și farmaciștii din centrul medical al Institutului au studiat proprietățile fizico-chimice farmacologice ale propolisului și au dezvoltat o serie de formule care sunt folosite și astăzi în producția unor medicamente. Prin noua legislație de după 1990, acestea au devenit suplimente alimentare. Unic institut de drept privat din Europa, ICDA se autofinanțează.

Cercetarea era orientată spre conservarea și ameliorarea continuă a fondului genetic apicol autohton, realizarea unor suplimente nutritive necesare în alimentația albinelor, perfecționarea metodelor de analiză fizico-chimică a produselor apicole, realizarea de noi medicamente și metode de prevenire a bolilor și dăunătorilor la albine, aprofundarea apiterapiei veterinare.

Astăzi, este acceptat la nivel general faptul că apiterapia are efecte pozitive în tratarea a peste 500 de afecțiuni. Centrul de la București a fost primul din lume. Propolisul este aprobat ca bază de

medicament de către Agenția Națională a Medicamentului, iar ICDA deține autorizația de a comercializa două medicamente pe bază de propolis.

Institutul Internațional de Tehnologie și Economie Apicolă - IITEA¹

Veceslav Harnaj a intrat într-o varietate de activități comerciale de tranzit din Rusia (de cumpărare din URSS și Ungaria și de vânzare în Italia și Franța), import-export și cu produse apicole, în special ceară și echipamente pentru apicultură, cu scutire de taxe în conformitate cu art. 1 din Decretul 370/1970. La acel moment, în România, numai întreprinderile de import/export de stat erau autorizate să desfășoare astfel de activități.

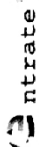
Încurajat de primul său succes în afaceri, a transformat Editura în Institutul Internațional de Tehnologie și Economie Apicolă (IITEA) în 1970. Pentru a servi scopului, a introdus termenul „anexă economică” (Decretul 370/1970), care chiar și la acel moment (economia de stat și inexistența proprietății private) nu au avut o bază legală. Poate a vrut doar să spună că unitatea a fost o ramură/reprezentant

1. Articol publicat prin amabilitatea lui Cristian Constantinescu, director general IITEA (din 1985).

al unei organizații străine pentru a evita un conflict cu autoritățile române pentru operațiunile sale. În ciuda mediului economic dificil, dar profitând de slăbiciunile unei economii rigide, a reușit să facă bani, pe care i-a investit în clădiri, utilaje tipografice. De asemenea Harnaj, în numele IITEA, a achiziționat o vilă în Castel Porziano (1979) lângă Roma, Italia, la prețul de 90 milioane lire italiene din fondurile proprii.

Proprietatea a fost ulterior preluată (1983) fără plata efectivă, de Apimondia către IITEA.

În acele vremuri, pentru un cetățean român era ilegal să dețină valută și/sau să cumpere proprietăți în afara României. Veceslav Harnaj intenționa, de asemenea, să achiziționeze o clădire în centrul Romei, pe Corso Vittorio Emanuele, nu departe de birourile Confagricoltura și Apimondia. Secretarul general Silvestro Cannamela a realizat riscurile pe care prof. Harnaj le-a luat asupra sa și a încercat să tempereze activitățile care ar fi fost normale într-o societate capitalistă de piață liberă, dar interzise într-un regim totalitar etatizat. L.R.J. van Rappard, (fost Primar General al Amsterdam) un membru marcant al Consiliului Executiv al Apimondia, obișnuia să spună că profesorul Harnaj a avut un simț al afacerilor genial și ar fi fost o persoană foarte bogată, respectată și onorată în țara sa.

Ufficio Provinciale di Roma - Territorio
Servizi Catastali

Visura storica per immobile

Situazione degli atti informatizzati dall'impianto meccanografico al 24/11/2015

Data: 24/11/2015 - Ora: 11.19.03 Fine
Visura n.: T130643 Pag: 3

Situazione dell'unità immobiliare dal 10/12/1979

N.	DATI IDENTIFICATIVI				DATI DI CLASSAMENTO					DATI DERIVANTI DA	
	Sezione	Foglio	Particella	Sub	Zona	Micro	Categoria	Classe	Consistenza	Superficie Catastale	Rendita
1	Urbana	1116	97	501	6	Zona	A/7	8	17 vani		L. 13.770
Indirizzo	VIALE DI CASTEL PORZIANO piano T+L+1 scala U.										
Notifica	Partita 2373173 Mod.58										
COSTITUZIONE del 10/12/1979 n. 15496 /1979 in atti dal 12/11/1999 EDIFICAZIONE SU AREA URBANA											

Situazione degli intestati dal 22/09/1983

N	DATI ANAGRAFICI				CODICE FISCALE				DIRITTI E ONERI REALI	
	1	APIMONDIA S.R.L. UNIPERSONALE con sede in ROMA	ISTRUMENTO (ATTO PUBBLICO) del 22/09/1983	Voluta n. 3075 /2010 in atti dal 14/05/2010 (protocollo n. RM0589177)	Reperito n. 10414 Regione PANVINI RESATI Sede: ROMA	Registrazione: FU	Sede: ROMA del 22/09/1983	COMPRAVENDITA	(1) Proprietà per 1/1 fino al 18/05/2010	(1) Proprietà per 1/1 fino al 18/05/2010
DATI DERIVANTI DA										

Situazione degli intestati dal 23/07/1980

N	DATI ANAGRAFICI				CODICE FISCALE				DIRITTI E ONERI REALI	
	1	ISTITUTO INTERNAZIONALE DI TECNOLOGIA ED ECONOMIA APERTA DELLA APIMONDIA con sede in ROMANIA	ISTRUMENTO (ATTO PUBBLICO) del 23/07/1980	Voluta n. 10630 /1980 in atti dal 06/12/2006 (protocollo n. RM0985861)	Reperito n. 3056 Regione RONTI Sede: ROMA	Registrazione: Sede: VENDITA			(1) Proprietà per 1/1 fino al 22/09/1983	(1) Proprietà per 1/1 fino al 22/09/1983
DATI DERIVANTI DA										

Situazione degli intestati dal 10/12/1979

N	DATI ANAGRAFICI				CODICE FISCALE				DIRITTI E ONERI REALI	
	1	PENSABALLE Gregorio nata a GALLIPOLI il 29/03/1940	ISTRUMENTO (ATTO PUBBLICO) del 10/12/1979 n. 15496 /1979 in atti dal 12/11/1999	Registrazione: Edificazioni: SU AREA URBANA					(1) Proprietà per 1/1 fino al 23/07/1980	(1) Proprietà per 1/1 fino al 23/07/1980
DATI DERIVANTI DA										

Unità immobiliari n. 1

Tributi erariali, Euro 0,90

Visura telematica

* Codice Fiscale Validato in Anagrafe Tributaria

** Si intendono escluse le "superfici di balconi, terrazzi e aree scoperte pertinenziali e accessorie, comunicanti o non comunicanti" (cfr. Provvedimento del Direttore dell'Agenzia delle Entrate 29 marzo 2013).

Contextul juridic

Acesta este motivul pentru care Consiliul Executiv al Apimondia a luat doar act de înființarea Editurii Apimondia și ulterior transformarea în IITEA. Pentru a servi scopurilor sale de afaceri, Veceslav Harnaj a prezentat întotdeauna activitățile sale în România ca fiind determinate de Apimondia. În preambulul său la Decretul 370/1970 sau regulamentele IITEA, a menționat Apimondia ca inițiator, dar, de fapt, organisme Apimondia nu au recunoscut niciodată în rezoluțiile sale un astfel de statut. Singura mențiune a fost în 1978, în „Regulamentul privind organizarea și funcționarea Federației Apimondia” atașate la statutul Apimondiei. Nu avem nici o pistă de ceea ce s-a întâmplat cu acest „Regulament” mai târziu. Art. 2/4 din „Regulament” prevede: Apimondia are următoarele organizații specializate: a) IITEA cu sediul în București, România; b) APIMONDIA Editura din București, România; c) APIMONDIA Centrul de documentare în Dol, Cehoslovacia. Asociația apicultorilor din Cehia (pe atunci Cehoslovacia) nu a ținut seama de „precizarea” Apimondia și acest Centru – cel mai dotat documentar cu informație apicolă din lume a fost și există încă în proprietatea Asociației din Cehia.

IITEA – regresul

Unele dispute interne în cadrul Asociației Crescătorilor de Albine, conflictul de personalități, „ajutat” de-a lungul timpului prin scrisori anonime adresate autorităților române, a condus la un control financiar guvernamental la IITEA la sfârșitul anilor '70. Controlul guvernamental a fost uimit să descopere o astfel de unitate capitalistă înfloritoare în rândul întreprinderilor de stat ce „se târăsc” și a decis să pună capăt unor astfel de activități. Aceste controale au continuat în anii '80 și a fost emis Decretul 54/1984, care limita drastic activitatea IITEA. În plus, IITEA a trebuit să plătească 28 de milioane de lei (o cifră astronomică la acel moment), echivalentul a câteva milioane de dolari amenda pentru ca nu a „respectat legea”. Practic, Raymond Borneck, vicepreședinte, și Silvestro Canamela, secretar general al Apimondia, au preluat asupra lor achizițiile lui Harnaj din străinătate, precum și fondurile în valută din bănci, pentru a-i salva viața. Era bine cunoscut că cetățenii români cu imobile în străinătate și valuta în bănci primeau pedeapsa capitală.

Prof. Harnaj a căzut grav bolnav și a fost imobilizat. IITEA a fost aproape de faliment. Din mai mult

de 300 de angajați, IITEA, care a inclus Editura Apimondiei, număra doar 17 de angajați în 1984. Tipografia a fost aproape de un impas și nici alte activități economice nu s-au mai permis sau nu au mai fost posibile. Exporturile și orice alte livrări au fost interzise, iar timp de trei ani, IITEA nu a putut trimite nici măcar *Apiacta* abonaților săi. Atunci când activitatea a fost reluată, majoritatea clienților au renunțat la abonamentele lor. Boala prof. Harnaj l-a împiedicat să continue să fie managerul IITEA și l-a numit pe Nicolae Giurcăneanu, în decembrie 1984, care, speriat la rândul său de control, șase luni mai târziu a emigrat împreună cu familia, în Canada. Harnaj l-a numit apoi pe domnul Cristian Constantinescu, redactor-șef al Editurii Apimondia. Ultimii ani din viață i-a petrecut la Sanatoriul „Ana Aslan” de la Otopeni și pentru scurte perioade acasă, împreună cu soția Marcela, în zona 1 Mai. Cristian Constantinescu îl vizita în fiecare zi la sanatoriu sau acasă pentru a-l ține la curent cu ce se întâmpla la sediul IITEA. Veștile bune sau mai puțin bune îi hrăneau dorința de a trăi și a vedea că ceea ce crease nu va dispărea. Vorbind tot mai greu din cauza atacurilor cerebrale repetate, a intrat într-o depresie profundă, plângea aproape tot timpul și-l ruga

pe dl. Constantinescu să aibă grijă de familia sa, în special de mezina familiei, Luminița. Dl. Constantinescu și-a respectat angajamentul și a ajutat pe toți membrii familiei până la sfârșitul acestora. Din nefericire, în afară de Ileana Popovici, nici din partea Apimondia și nici a Asociației Crescătorilor de Albine nu au primit niciun ajutor și nici nu s-au interesat de existența lor.

IITEA – un moment dificil

Vremurile erau foarte dificile pentru angajații rămași. Devotamentul lor, competența și perseverența au contribuit la o restaurare treptată a activităților și reamenajarea IITEA. A fost chiar și mai greu, deoarece IITEA era sub „lupa” autorităților care au trimis echipe financiare în fiecare an pentru a verifica „conformitatea cu legea a activităților IITEA”. Chiar mai mult, Ceaușescu aproape a ordonat demolarea IITEA, a clădirilor existente la acel moment, din cauza unui nou bulevard (Aerogării), care urma să fie construit în zonă. Cu toate acestea, IITEA a reușit să supraviețuiască, renovând fațadele tuturor clădirilor și chiar o nouă clădire a fost ridicată. Noul aspect mult îmbunătățit al clădirilor a determinat autoritățile să renunțe la ideea de demolare.

Cealaltă problemă a fost nemulțumirea liderilor Asociației Apicultorilor din România (ACA), care au dorit să dețină o parte din patrimoniul IITEA, crezând că aveau dreptul de a prelua „bunurile” lăsate în urmă de fostul lor președinte. La sfârșitul anilor '80 și chiar '90 s-a cerut multă diplomație și atitudine atentă a conducerii IITEA pentru a împiedica acest lucru. Fostul președinte Borneck și secretarul general Cannamela au ajutat managerul IITEA în ținerea la distanță a ACA.

Cheletophyes harnaji

O evidență exactă a premiilor și distincțiilor obținute de Veceslav Harnaj – în calitate de președinte ACA, Apimondia și de savant –, naționale și internaționale, nu este cunoscută. Cercetările în jurul lăptișorului de matcă au avut ca rezultat crearea cremei Apidermin, una dintre primele din lume care foloseau acest ingredient, medaliată cu aur la cel de-al XXIV-lea Congres al Apimondiei (Buenos Aires, 1973); Apidermin a devenit în timp un etalon al Combinatului Apicol Băneasa (devenit, în 1991, Complexul Apicol „Veceslav Harnaj”) și conține o gamă largă de produse pentru îngrijire (emulsie, loțiune tonică, lapte de corp, produse pentru îngrijirea părului s.a.).

Apiterapia se consolidează în cadrul Apimondia în timpul președinției lui Veceslav Harnaj. Anterior, exista seră diverse studii care analizau beneficiile tratării diverselor afecțiuni umane cu produse apicole, însă abia în anii '70, în România, se pun bazele unei

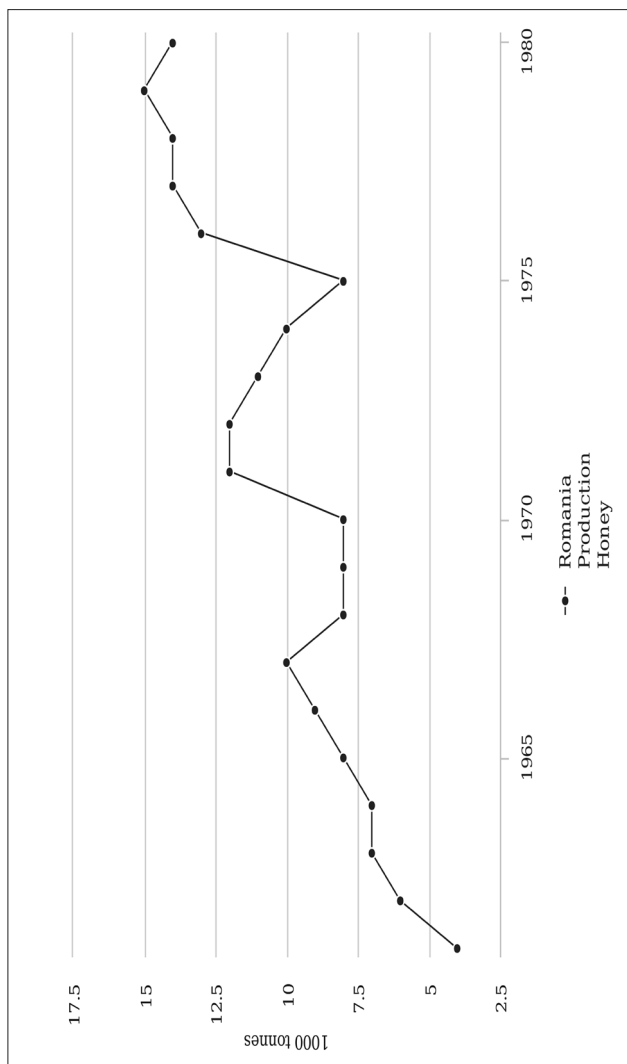
cercetări științifice susținute și cu rezultate recunoscute de către comunitatea științifică și medicală mondială. În 1977, în cadrul Apimondia se organiza deja o Comisie Permanentă de Apiterapie, având în vedere „creșterea importanței sale internaționale”¹, iar în 1977, erau acordate două medalii de aur (ACA și IITEA) pentru organizarea simpozionului internațional de Apiterapie din 1976.

Mierea românească de salcâm a fost premiată cu aur (Congresul al XXIV-lea al Apimondiei, Buenos Aires, Argentina, 1973) într-o țară care era, la vremea respectivă, unul dintre cei mai importanți exportatori de miere din lume. A fost și singura distincție de acest fel acordată pentru un sortiment de miere monofloră. De altfel, acest sortiment a continuat să primească medalii de aur: la Congresul al XXV-lea al Apimondiei (Grenoble, 1975; tot aici a fost premiată și mierea de floarea-soarelui), la Congresul al XXVI-lea (Adelaide, Australia, 1977) s.a. Și instalațiile tehnice concepute la Combinat au fost premiate: linia tehnologică de prelucrare și condiționare a mierii în flux continuu, centrifuga de 32 de rame cu transmisie hidraulică, tabloul automatizat de comandă

1. Istoric Apimondia, disponibil la <http://apimondia.com/en/the-federation/history>.

al liniei de omogenizare a mierii (la Congresul al XXIII-lea al Apimondiei, Moscova, 1971); 16 medalii de aur pentru concepția constructivă și tehnologică a Combinatului Apicol de la Băneasa, stațiunile de creștere a mătcilor (la Congresul al XXVI-lea, Adelaide, Australia, 1977). De altfel, dovadă a aprecierii activității sale din cadrul Apimondia stă faptul că această instituție și-a modificat regulamentul care prevedea că o persoană nu poate deține funcția de președinte mai mult de două mandate. Astfel, Veceslav Harnaj, prin aprobarea Consiliului Executiv Apimondia, a condus această organizație timp de 20 de ani. A demisionat în 1985, dar a fost ales președinte de onoare pe viață.

Odată cu președinția lui Veceslav Harnaj, școala românească de apicultură a ieșit din anonimat. În momentul înființării ACA, peste trei sferturi din efectivul stupilor din țară era deținut de apicultori amatori. ACA a organizat și îndrumat activitatea crescătorilor de albine din toată țara, prin filiale județene, cercuri apicole orășenești, comunale, școlare; a urmărit ameliorarea albinei autohtone prin organizarea centrelor zonale de selecție și creștere a mătcilor; a acordat asistență tehnică și juridică gratuită crescătorilor de albine; stupinele din unitățile de stat și apicultorii particulari erau aprovizionați cu stupi și accesorii, material biologic,

Evoluția producției de miere între anii 1960-1980. Sursa: FAOSTAT

utilaje, biostimulatori, medicamente de uz apicol, instalații pentru condiționarea mierii și extracția și condiționarea cerii, literatură de specialitate s.a. Aproximativ 60 000 de oameni formau Asociația Crescătorilor de Albine din România. Numărul de apicultori și efectivul familiilor de albine au crescut treptat și constant: în 1989, existau 1 418 000 familii de albine, toate aparținând ACA, dar, în 10 ani, efectivele de familii de albine au scăzut la aproape 600 000.

Un apicultor era considerat profesionist dacă lucra în stupinele sectorului de stat, în cele ale cooperativelor agricole de producție sau în silvicultură. Pentru a obține această calificare, trebuia să absolve cursurile liceului apicol sau alte forme de calificare profesională (liceele agroindustriale) ori prin atestarea de către o comisie specializată, la locul de muncă. Cu ajutorul certificatului primit la absolvirea cursurilor organizate de ACA o persoană putea fi angajată într-un sector de stat ori cooperatist.

Însă Decretul nr. 54/1984¹ limitează drastic funcționarea Institutului de Tehnologie și Economie Apicolă. Importul de materii prime, mașini și utilaje

1. Emis de Marea Adunare Națională și publicat în *Buletinul Oficial*, nr. 54/2 iulie 1984.

este posibil doar prin intermediul întreprinderilor de comerț exterior, iar lista acestor produse trebuia aprobată anual de către Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe¹; toate tipăriturile puteau fi executate numai cu autorizarea Consiliului Culturii și Educației Socialiste²; impozitul anual era stabilit al 30%³; în cheltuielile generale ale Institutului era cuprinsă și cota-parte din cheltuielile APIMONDIA, care nu putea depăși 10% din beneficiul net al anului precedent, rămas după plata impozitului⁴.

Așadar sistemul politic ce urmărea controlul totalitar al întregii societăți și instituirea unui amplu aparat represiv nu a ocolit nici apicultura, prin organizația creată de Veceslav Harnaj. Dar câteva scrisori anonime au ajutat și ele controalele de după 1980, care au avut surpriza descoperirii unui sistem independent. Curtea Superioară de Control Financiar⁵ avea un regim special de funcționare, întrucât avea și atribuții de control financiar preventiv,

1. Decretul nr. 54/1984, art. 2.

2. *Ibidem*, art. 6.

3. *Ibidem*, art. 11.

4. *Ibidem*, art. 12.

5. Înființată prin Legea nr. 2 din 28 martie 1973, publicată în *Buletinul Oficial*, nr. 44 din 30 martie 1973. A avut o existență de 17 ani.

ceea ce o deosebea de alte instituții de control financiar ale vremii:

Sunt aici de amintit cazurile privind pe academician dr. Ana Aslan, director al Institutului de Geriatrie și Gerontologie, căreia Ministerul Sănătății i-a imputat unele drepturi salariale acordate personalului acestui institut, pe prof. dr. Veceslav Harnaj, președinte al Apimondia (Federația Internațională a Apicultorilor) între 1965 și 1985, căruia i s-a imputat propria indemnizație de conducere¹.

Sunt cunoscute contribuțiile lui Veceslav Harnaj în ceea ce privește cercetarea și propunerea de remedii în patologia apicolă, atât prin prisma lucrărilor proprii, cât și prin instituirea unui centru de cercetare (ICDA), iar foarte multe dintre soluțiile sale și remediile create la Institut sunt folosite și astăzi. În cadrul celui de-al VII-lea Congres Internațional al Acarologiei (3-9 august 1986, Bangalore, India), B.N. Putatunda și R.P. Kapil au prezentat concluziile unei cercetări asupra unor specii din genul *Cheletophyes*, familia *Cheyletidae*,

1. Nicolae Văcăroiu, Verginia Vedinaș, Corina-Mihaela Bălțătescu (coord.), *Istoria Curții de Conturi a României (1864-2014)*, București, 2014, p. 176-177.

ordinul *Trombidiformes* din *Acari*. *Cheletophyes*, dăunători asociați *Xylocopa* (*Albina-dulgher* sau *Albina sălbatică*), încă reprezintă o ramură a patologiei apicole insuficient cunoscute, în condițiile în care *Xylocopa* include peste 500 de specii în 31 de subgenuri. În urma cercetărilor efectuate în regiunea Haryana din India, B.N. Putatunda și R.P. Kapil au numit una din cele șapte noi specii identificate *Cheletophyes harnaji*, pentru contribuțiile lui Veceslav Harnaj în apicultura științifică¹ (celelalte specii clasificate fiind: *Cheletophyes deodikari*, *C. newtoni*, *C. orientalis*, *C. ruttneri*, *C. shendei*).

Într-un studiu despre provocările industriei apicole din 2001, este reluată clasificarea făcută de Putatunda și Kapil, accentuându-se nevoia unor studii aprofundate asupra efectelor acestor acarieni². Cu toate că au existat și câteva controverse – într-un studiu din 2001, se ridică problema datelor insuficiente, autorii considerând că cercetările întreprinse

-
1. B.N. Putatunda, R.P. Kapil, *Seven new species of Cheletophyes (Acari: Prostigmata: Cheyletidae) associated with carpenter bees in India*, în G.P. Channabasavanna, C.A. Viraktamath (coord.), *Progress in Acarology*, vol. I, Editura E.J. Brill, Leiden, 1989, p. 321.
 2. B.N. Putatunda, K. Aggarwal, R.B. Mathur, „Honey bee mites (*Acarina*), a challenge to beekeeping industry. A review”, în *Agricultural reviews*, nr. 22, 2001, p. 210.

de Putatunda și Kapil pot fi considerate *species inquirenda* (de îndetitate ce poate fi pusă la îndoială), întrucât toate speciile colectate proveneau din aceeași regiune și de la doar două specii-gazdă, *Xylocopa fenestrata* și *X. pubescens*¹ – tot mai multe studii citează lucrarea lui Putatunda și Kapil referitoare la clasificarea *Cheletophyes*.

Astăzi, Complexul Apicol „Veceslav Harnaj” este cel mai mare exportator de miere din România, unul dintre cei mai importanți producători din industria cosmetică din țară și unul dintre cei mai importanți jucători în piața inventarului apicol. Inovațiile (ICDA) vizează atât segmentul produselor de uz uman – vinul din miere, crema pe bază de venin de albine Apireven – cât și cele de uz veterinar, spre exemplu produsele pentru câini și pisici. Propolisul este aprobat ca bază de medicament în România, iar mierea continuă să fie premiată (cinci medalii la Congresul Internațional de Apicultură de la Montpellier, Franța, 2009, aur în cadrul celui de-al XLII-lea Congres Apimondia, Buenos Aires, Argentina). Liceul Apicol „Veceslav Harnaj”, cu o singură clasă de apicultură la început, s-a dezvoltat

1. A. Fain, A.V. Bochkov, „A Review of Some Genera of Cheyletid Mites (Acari: Prostigmata) with Descriptions of New Species”, în *Acarina*, nr. 9, 2001, p. 61.

până la sfârșitul anilor '90 și se adaptează acum noilor realități, iar IITEA (transformată în FIITEA) continuă, prin conferințele și mesele rotunde organizate, tradiția informării asupra beneficiilor practicării apiculturii și a utilizării produselor dezvoltate în cei peste 50 de ani de apicultură modernă în România.

Evocări

Veceslav Harnaj – un promotor al românismului

Am avut fericita ocazie săl cunosc personal pe V. Harnaj în niște circumstanțe mai specifice. Vorba e că miam petrecut copilăria în casa părintelui Dumitru – tatăl distinsului savant și pedagog. A aparținut școlii ce azi îi poartă numele, bănuiesc, la timpul ei, până la al Doilea Război Mondial, o fi fost cea mai arătoasă din sat. Cu acareturi gospodărești și pentru vite, de care sa folosit, am zis, o mare instituție. Săli adaptate pentru cancelarie și bibliotecă – se vede că spiritul Harnaj a influențat aceste importante subdiviziuni. Un spațios beci boltit din piatră de Zaim, în care, vorba populară, te întorceai cu căruța. Și mai deosebit – o curte largă cu plop și tei viguroși, fiecare de diferite specii. Un crâng masiv de liliac, iar poliflor – când înflorea în fermecătorul mai se împrăștia aroma lui înmiresmată prin toată mahalaua. O alee lungă și largă cu arbuști decorativi pe ambele părți, pavată cu

1. Articol publicat în Literatură și artă, săptămânal al Uniunii Scriitorilor din Moldova, disponibil la <http://www.literaturasiarta.md/pressview.php?l=ro&idc=297&id=4159&zidc=1>

plăci masive de piatră incrustată, pe care era o plăcere să-ți porți pașii; când înfloreau arbuștii, frunzele lor gingașe de un verde pronunțat parcă erau ninsă în miez de primăvară. În spatele gospodăriei – o grădină întinsă cu nuci rotați – nu am mai văzut de atunci așa arbori. Ce rodeau niște nuci cu miez alb și dulce ca mierea. Pomi fructiferi, păstrați, decenii la rând – ceva magic nu le permitea să se stingă. Și în fine – un șir de salcâmi „boierești” de o grosime și înălțime impresionantă, ce parcă vegheau cu spinii lor lungi, groși și ascuțiți ca niște sulite romane toată grădina. Până deunăzi mai era „casa bisericii”, în care s-a născut V. Harnaj. A fost edificiu școlar și urmează a fi restaurată în scopul edificării unui muzeu. Alături se înalță biserica ctitorită de tatăl lui V. Harnaj în 1910. Păstorită mult timp de părintele Ioan Turcinschi, un demn succesor al predecesorului său, cu alese studii teologice la București, care a suferit pentru apărarea credinței în perioada ateismului militant, paroh fiind și la centrul comunal Taraclia. În curtea bisericii, într-un mormânt marcat de un soclu modest și în același timp solemn odihnește în veșnicie preotul Dumitru, care, se spune, a fost și primul învățător în sat.

De câteva ori a vizitat V. Harnaj satul natal și casa părintească. Venea aproape incognito – ținem

mente ce timpuri erau. Își făcea, în interes de serviciu, drum la Moscova și cale retur prin Moldova. Îl însoțea, de regulă, toată familia. Regretata măică-mea îi servea pe toți cu compot din fructe, culese în livada din preajmă. Multă lume se aduna să întâmpine oaspeții, aproape tot satul. Fiecare primea câte un cadou – o insignă simpatică cu o albină pe Terra, încercuită de inscripția „Apimondia”. Cine nu o purta era întrebat – „Unde ți-i albina?”

În 1992, la împlinirea a 75 de ani ai lui V. Harnaj, când școlii din Baimaclia i s-a conferit numele lui (un rol important în toate, inclusiv în inaugurarea în holul școlii a unui muzeu „V. Harnaj”), a fost prezentă o reprezentativă delegație din România. Președintele de atunci al Asociației Crescătorilor de Albine din România, Eugen Mârza, menționa: „V. Harnaj, fiu al acestui pământ... a deslușit la școala din localitate slova scrisă și a primit noțiunile elementare proprii fiecărui om, învățăminte care mai târziu și-au dovedit inestimabila lor valoare. V. Harnaj a fost, fără îndoială, un învingător. Mărturie stă opera lui. Enumerarea evenimentelor importante care au consacrat realizările acestei proeminente personalități în țară și în străinătate presupune o lungă listă. Cel mai bine l-ar caracteriza inscripția de pe placa de marmură de la

Institutul Apicol din București: „Nu funcțiile și titlurile i-au adus autoritate, ci el le-a conferit aceloră prestigiu unei opere și al unei vieți, care a dobândit o valoare perenă”. Asupra sensului vieții și operei lui V. Harnaj trebuie să medităm neconținut, să ne împărtășim rezultatele muncii și existenței sale atât de frumoase. Nicio clipă să nu uităm că V. Harnaj a fost întotdeauna un mare basarabean, care nu și-a uitat niciodată locul de naștere, și a fost un mare român, care n-a uitat niciodată că Basarabia înseamnă și România.

Mesajul pe care prin timp ni-l trimite e acela al unității de neam. Exemplara sa tenacitate și dăruirea sufletească dovedesc cu prisosință că nu există bariere în promovarea unui ideal, cel al binelui, frumosului și adevărului. Pentru toate acestea V. Harnaj a intrat definitiv în galeria de aur a înaintașilor”.

Tot atunci Grigore Lupu, fost coleg de clasă și de bancă al lui Veaceslav Harnaj, spunea că „Slavic” era elev capabil, băiat cuminte, bun tovarăș de joacă, își ajuta prietenii la nevoie.

La manifestare fiul lui V. Harnaj, Albinel, zicea: „Din fragedă copilărie la sărbătorile familiale de Paști și Crăciun nu auzeam decât discuții despre Baimaclia. Cel mai mult m-a frapat la tata dragostea

față de părinți și copii. În 1968, când am venit cu toții la Baimaclia, am rămas deosebit de impresionat de dragostea locuitorilor față de noi”.

Pe placa de marmură, adusă atunci de la București pentru școala din Baimaclia, e scris: „Perseverent în convingeri și acțiuni, a avut permanent conștiința înfăptuirii unui ideal legat de existența, credința, cultura și continuitatea neamului românesc”. Alături de ea, imagini de la Congresele API-MONDIA din Moscova, Grecia, SUA, Argentina etc. Se mai află decizia Hotărârii Comitetului Executiv al Consiliului raional Căinari din 22 octombrie 1992 despre conferirea școlii numelui „V. Harnaj” și o sugestie a sa: „Consumul din ce în ce mai ridicat de medicamente chimice ne îndeamnă spre o considerare a mijloacelor medicinei tradiționale populare și, în acest scop, la lărgirea cadrului de cercetare pe baze științifice în această direcție. Interesul acordat produselor stupului și plantelor medicinale ocupă un loc deosebit. Testele efectuate până în prezent au confirmat acțiunea benefică a medicamentelor apifitoterapeutice, care afirmă îndrăzneț concepția originală de tratare a unor maladii, reunind „metodele apiterapiei și fitoterapiei într-un tot întreg”.

Ca istoric am dreptul la opinie, fie și subiectivă. Consider în acest sens că românii au avut două

personalități de talie mondială în perioada interbelică – Nicolae Iorga și Constantin Brâncuși. I-a urmat până acum V. Harnaj.

Consider că e necesară prezența sa în manualele școlare la rubrica „personalități celebre ale națiunii” – elevii ar afla că suntem un popor cu mari merite în contextul valorilor universale.

Copil fiind, „nenea Slavcic” (așa îi spuneau ai săi și consătenii) mă lua în brațe, mă întreba dacă îmi plac albinele, îmi zicea să nu mă tem de ele, că sunt bune cu cei buni... Satul de baștină al lui Harnaj a fost vizitat de succesorii săi, dr. Jurgenson (Danemarca) și Gilles Ratia (Franța). Au rămas mult impresionați. Acum iar vom avea oaspeți. Îi așteptăm.

*Aureliu Benu,
absolvent al Școlii din Baimaclia*

Veceslav Harnaj în Baimaclia, satul copilăriei

Veceslav Harnaj – personalitate cu renume mondial, om excepțional, care a văzut lumina zilei la Baimaclia, Căușeni, Republica Moldova. L-a cunoscut o lume întreagă ca om de știință, profesor, mare apicultor, președinte al Apimondia, autor de cărți, fondatorul Complexului Apicol din București, fondatorul Liceului Apicol din același oraș etc...

Prima oară am auzit de Veceslav Harnaj la Baimaclia, în 1983, de la soțul meu, Guțu Timofei. Copiii anilor '70-'80 îl țin minte pe nenea Slavcic, cum obișnuiau să-l numească sătenii, care venea în ospetie la satul de baștină, împreună cu familia, fiind în trecere spre ori de la Moscova. Vizita vecinii, oamenii din sat. Venea des la familia Gavril și Iuliania Guțu (socrii mei), familia Benu, la familiile Doibani, Popovici, Cojocarul s.a. Era primit mereu cu mare drag. Soțul meu își amintește cum nenea Slavcic îi lua în brațe pe copii, vorbea cu fiecare dintre ei, îi întreba dacă le plac albinele, dacă se tem

de ele, și numaidecât le spunea să nu se teamă, că albinele sunt bune cu oamenii buni. Le dăruia dulciuri și câte o insignă cu o albinuță pe Terra, încercuită de inscripția Apimondia, iar copiii le prindeau la piept și le purtau cu mândrie. Iar dacă unul dintre ei nu purta insigna, imediat era interogat de ceilalți: „Unde ți-i albina?”

În 1992, fiind director adjunct la școala medie (pe atunci), am avut onoarea să-l cunosc pe Albinel-Constantin Harnaj, fiul profesorului Harnaj, care venise la Baimaclia pentru a-i înveșnici memoria tatălui său prin fondarea unui muzeu, pentru care a lăsat o placă comemorativă. La manifestare, a spus că, „din fragedă copilărie, la sărbătorile de Paști și de Crăciun nu auzeam decât discuții despre Baimaclia. Cel mai mult m-a frapat la tata dragostea față de părinți și copii. În 1968, când am venit cu toții la Baimaclia, am rămas deosebit de impresionat de dragostea locuitorilor față de noi”.

Elevii de atunci își amintesc de faptul că fiul profesorului i-a servit cu fructe, dulciuri și bibliotecă școlii a primit în dar primele cărți de apicultură. De fondarea muzeului s-a ocupat directorul de atunci, domnul Mihai Benu. Tot atunci, la apelul domniei sale către Consiliul Raional Căinari, prin hotărârea Comitetului Executiv al Consiliului

Raional Căinari din 22 octombrie 1992, Școlii medii din Baimaclia i se conferă numele „V. Harnaj”.

Mai târziu, când eram directorul școlii, m-am ocupat de numirea oficială a școlii cu numele „V. Harnaj”, iar în 2008, Școala medie se reorganizează în Gimnaziu și se înregistrează ca instituție de învățământ Gimnaziul „V. Harnaj” din Baimaclia.

În 2002, am participat la Simpozionul Internațional al Apicultorilor de la Chișinău, cu exponate de la muzeul școlii ce cuprindeau informații despre viața și activitatea profesorului Veceslav Harnaj și care au prezentat interes pentru participanții la simpozion.

În vara anului 2004, am realizat un proiect, finanțat de Fundația Soros Moldova, în baza căruia funcționează și astăzi în școală Cercul tinerilor apicultori, unde elevii studiază apicultura, unii dintre ei devenind apicultori în propria stupină.

În 2004, fiind la o instruire pentru 10 zile la Bușteni, România, am vizitat Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Apicultură din București, la invitația domnului Adrian Siceanu (directorul științific al acestui institut și discipolul prof. Harnaj), apoi redacția revistei *România apicolă* și Liceul Apicol, care poartă numele profesorului Harnaj. De la București, domnul Siceanu a donat cărți de

specialitate din biblioteca Institutului pentru activitatea cercului de apicultură; mai mult, elevii noștri primesc regulat, din 2004, revista *România apicolă*, care prezintă un suport didactic important în procesul de formare a tinerilor apicultori.

Mai târziu, providența ne-a adus un descendent al familiei Harnaj, nepoata profesorului, Ileana Popovici, un om minunat, cu suflet mare, care a fost îndrăgită imediat de copiii din gimnaziu și de întreg colectivul didactic și nedidactic. Ne este oaspete dorit în școală și ne vizitează ori de câte ori are posibilitatea și niciodată nu vine cu mâinile goale. Datorită contribuției sale, elevii au primit în dar pentru cabinetul de apicultură seturi de manuale, cărți de specialitate, un set de computere unite la internet, imprimantă, fax și alte daruri pentru copii.

În vara anului 2014, două eleve, membre ale cercului de apicultură, au participat la Concursul Internațional al Tinerilor Apicultori din Polonia. Aici au dat dovadă de cunoștințe temeinice în domeniu, purtând cu mândrie numele profesorului Harnaj.

Astăzi, cartea de vizită a gimnaziului este muzeul dedicat profesorului Veceslav Harnaj, unde oaspeții pot afla amănunte din viața și activitatea acestuia.

**Imnul gimnaziului „V. Harnaj”, Baimaclia,
raionul Căușeni, Republica Moldova**

(Versuri și muzică: Burlacu Gheorghe)

Un sat frumos, cu dealuri și câmpii,
O școală plină de copii zglobii,
O, ce frumoasă-i strămoșeasca glie,
Acesta este satul Baimaclia!

Școala mea, școala mea,
Te-oi cânta, te-oi cânta,
Te-oi slăvi, te-oi slăvi,
Cât voi mai trăi!
Școala mea, școala mea,
Mult curaj, mult curaj!
Doar suntem
Fiii lui Harnaj!

Răsare soarele în zarea-albastră,
Se-aprinde focu-n inimile noastre.
Să ardă flacăra în veci, cum azi
Mai arde lumânarea lui Harnaj!

*Ecaterina Guțu,
director al Gimnaziului „V. Harnaj” din Baimaclia,
raionul Căușeni, Republica Moldova*

Părintele nostru spiritual, Veceslav Harnaj

Șapte noiembrie – o zi importantă la noi în școală. Se serbează aniversarea săteanului nostru, mare Om de știință, profesor, apicultor cunoscut în lumea întreagă, domnul Veceslav Harnaj, al cărui nume îl poartă cu cinste gimnaziul din anul 1992.

În anul 2015, la 7 noiembrie... Mare forfotă și agitație era în gimnaziu în acel moment. Stăteam în fața portretului profesorului Harnaj; era înaintea simulării Conferinței cu participarea reprezentanților asociațiilor crescătorilor de albine din România. Aveam onoarea să fiu în rolul doctorului, profesorului, Președintelui Apimondia. Deci mă simțeam foarte mândru și important. M-am gândit că pentru a intra în rol aveam nevoie să stau la sfat, față în față cu marele Om. Deoarece trebuia să-l imit, trebuia să înțeleg ce fel de caracter avea profesorul. Mă uitam la fața lui și încercam să devin la fel de serios, totodată bun la suflet; eram atent la ținuta lui,

la umerii lui, și mă străduiam să-i țin la fel de drepți. Emoțiile pe care le aveam erau enorme și pentru că purtam la gât vestita cravată cu albinuțe (care, de altfel, se păstrează ca exponat în muzeul gimnaziului nostru). Era atât de impozant, plăcut și totodată așa responsabilitate să fiu anume eu acela care a îmbrăcat accesoriile ce au aparținut cu ani în urmă marelui om!

Din cauza emoțiilor, am uitat toate cuvintele pe care trebuia să le spun, au plecat de la mine... Dar, pentru că aveam o echipă care mă susținea, m-am liniștit curând și am reușit la timp să intru în rol.

A fost extraordinar să fiu în postura acestui om deștept, care a arătat omenirii marea importanță a albinelor; ele nu ne dau doar miere, nu doar polenizează florile, ci ne servesc drept model de viață socială.

*Emanoil Borzin,
elev al clasei a VIII-a din gimnaziul
„V. Harnaj”, comuna Baimaclia,
raionul Căușeni, Republica Moldova*

Elevii Gimnaziului „Veceslav Harnaj”, Baimaclia

Despre căpitan inginer Harnaj Veceslav

Subsemnatul prof. dr. ing. Mihail Bălănescu, domiciliat în București, am fost coleg de an cu Harnaj Veceslav la Facultatea de Construcții a Școlii Politehnice București în perioada 1940-1945. La concursul de admitere, la care au candidat 350 de absolvenți pentru 100 de locuri, am câștigat amândoi printre primii zece concurenți,

Harnaj Veceslav era locotenent major, făcuse liceul militar din Chișinău, pe care l-a absolvit ca șef de promoție. La terminarea cursurilor Facultății de Construcții căpătase gradul de căpitan în rezervă. Am fost buni prieteni în perioada în care am urmat cursurile la facultate.

În cariera lui de inginer constructor s-a remarcat ca bun proiectant de structuri de rezistență în construcții.

Știu că familia se ocupa cu albinăritul, ocupație pe care și-a însușit-o și el. S-a ocupat de organizarea

albinăritului în România, a înființat aici o filială Apimondia și a ocupat funcția de președinte al Apimondia – România.

Din păcate, Harnaj Veceslav a avut o viață scurtă, timp în care nu a putut să-și valorifice toate calitățile intelectuale.

*Dr. ing. Mihail Bălănescu,
membru al Academiei Române și al Academiei
de Științe din SUA, fost guvernator și
vicepreședinte al Consiliului Guvernatorilor
ALEA Viena, fost director adjunct al
IFA Măgurele, alături de Horia Hulubei*

Domn Profesor

După cutremurul din martie 1977, lucram la Igiena, eram o proaspătă cosmeticiană dornică de carieră. Încă din timpul școlii înțelesesem cât de profundă, nobilă și frumoasă este această meserie. Dar eram nemulțumită pentru că, în afară de bani, nu aveam alte satisfacții. Se spune însă că Dumnezeu lucrează prin oameni...

Am primit un telefon de la o prietenă, care mi-a spus că cei de la Apimondia au deschis o clinică de apiterapie, în care omul să fie tratat cu produse apicole, și că doreau să înființeze și un cabinet de cosmetică. Aici, tenurile urmau să fie tratate cu tot ce însemna produse ale stupului: miere, polen, lăptișor de matcă, propolis, ceară de albine etc. Țin minte că, la interviu, mă simțeam de parcă aș fi fost într-un film. Și am fost acceptată! Am pășit într-o clădire imensă, cu iz boieresc, în care funcționau cabinetele medicale: interne, oftalmologie, ORL, reumatologie, endocrinologie, urologie, stomatologie, laborator de analize, un mini laborator

de cercetare, punct farmaceutic. Pe lângă toate acestea, se afla și cabinetul de cosmetică, pe care l-am pregătit împreună cu colega mea, Mariana. Nimic nu semăna cu realitatea de afară, în care trăiam cu toții...

M-am instalat, vrăjită de numeroasele posibilități, dar în același timp nesigură. În buimăceala mea de tânără cosmeticiană, am aflat de Domn Profesor, cel care făcuse și gândise totul, până la cel mai mic detaliu.

Nu peste mult timp, cabinetul nostru a început să meargă strună. Rezultatele apăruseră pe tenurile clienților noștri: erau și tineri și tinere cu acnee, femei și bărbați cu riduri, speriați de bătrânețe. Efectul puternic *anti-aging* s-a conturat în scurt timp.

Cine era Domn Profesor? Aflase de curând că urma să ne strângem cu toții, fiindcă venea Domn Profesor. Sala de la parter, mare și impozantă, cu stucatură pe tavan, cu o sobă superbă, se umpluse. Când a apărut, parcă toți și-au ținut respirația. Eu îl vedeam pentru prima oară, ca pe un fel de star de cinema: înalt, slab cât să arate bine, cu un zâmbet șăgalnic, iubitor, cu ochii de o culoare incertă, dar care scăpărau luminițe. Erau căldură, dragoste și credință în tot ceea ce spunea. Am simțit că acest om

m-a deblocat; așa am pornit în realizarea profesională dorită.

Domn Profesor a reușit să polarizeze în jurul său oameni de valoare: Paloș Elen, dr. Popoescu Mircea, dr. Popescu, farmacist, ingineri, tehnicieni, ing. Mărza, ing. Mălaiu, oameni de referință, care au pus în practică ideile lui. A creat astfel platforma apicolă din Băneasa, cabinetul apicol, Institutul de Cercetări Apicole, tipografia, toate la standarde occidentale. De asemenea, tot sub conducerea lui, Asociația Crescătorilor de Albine din România a aderat la Societatea Internațională Apimondia. Se zvonește că l-ar fi determinat pe Ceaușescu convingându-l că va ridica pe culmi exportul de miere (fără să facă parte din sistemul comunist). Harul și priceperea lui s-au confirmat, producția mergea, exportul creștea, iar Apiterapia funcționa la cote maxime și nu puțini erau străinii care ne vizitau și ne felicitau.

Cabinetul de apicosmetică obținea rezultate, clienți din țară, diplomați, străini ne frecventau și plecau mulțumiți. Țin minte că veneau des delegațiile străine de specialiști în apiterapie și erau impresionați de complexitatea creației lui Domn Profesor, ne spuneau că o astfel de clinică e unică în Europa.

Deși Domn Profesor venea rar pe la noi, simțeam continuu prezența sa caldă. Datorită lui m-am împlinit profesional, am evoluat. De la domnia sa am auzit pentru prima oară că, dacă albinele ar dispărea, viața pe Pământ se va apropia de sfârșit. Oare nu are dreptate? L-am văzut de puține ori, dar zâmbetul și steluțele din ochii domniei sale nu au dispărut niciodată, fie că era iubit, fie că era hulit. L-am iubit, l-am respectat și îi mulțumesc și acum pentru tot ceea ce am devenit, un brand în cosmetica apicolă. După ce s-a stins, harul lui a mai rămas cu noi un timp; în ultima vreme, din păcate, măreția creată s-a diminuat treptat.

Eu, însă, îi voi rămâne veșnic recunoscătoare. Mulțumesc, Domn Profesor!

Nellie Pheipher

Profesorul Harnaj

Prin 1973, când lucram la ziarul *Satul socialist*, a trebuit să ilustrez un articol despre lume albinelor, împreună cu Elisei Tarța, reporter și prieten de la ziarul *Satul*. Pe atunci, în România, domnul profesor Harnaj era persoana cea mai în măsură să ne deschidă drumul secret al unor viețuitoare care ne oferă unul dintre cele mai prețioase medicamente naturale date de Dumnezeu de la Facerea Lumii. Era în perioada comunistă, când toți șefii, directorii de asociații, întreprinderi sau fabrici erau parcă trași la xerox. Fețe de oameni respingători, aroganți și neșcoliți. Când am fost invitați în biroul directorului de la Apimondia din spatele cinematografului Patria, am avut senzația că ne aflam într-o sală de cinematograf, unde rula un film american sau italian abia lansat! Un domn distins, puțin grizosant, care ne-a primit cu un zâmbet cu care noi nu eram obișnuiți. Aveam în fața ochilor un domn primitor și deschis, o prezență dintr-o altă categorie

de oameni, văzuți de noi numai în fotografiile românilor din perioada interbelică. Un român de soi, pripășit într-o lume de coșmar. O lume de care te bucuri că ai scăpat, o lume tăiată parcă din topor.

Ne-a invitat să luăm loc și a rugat-o pe secretară să ne aducă câte o farfurioară cu fagure de miere proaspătă. Am început să îl fotografiez ca pe o piesă prețioasă. Îmi era cumva rușine să îl deranjez pe acel domn distins și, mai ales, pe colegul meu care deja începuse interviul. Domnul Harnaj avea deja o istorie fulminantă în România. Ales de lumea occidentală drept șef al Asociației Internaționale a Crescătorilor de Albine, mai pe înțeles, directorul Apimondiei pe glob. Un profesor recunoscut și apreciat de forurile de specialitate din întreaga lume. Era fascinant pentru noi, gazetarii unui ziar prigonit de un regim de cenzură permanentă, să avem onoarea să fim în preajma acestui profesor emerit. Mă simțeam în preajma acestui om ca un ins scăpat de sub controlul vigilent al securistului de serviciu. Atunci îl consideram o vedetă națională, o mândrie a României în afara granițelor ferecate pentru noi, muritorii de rând. Plăcut la explicații și înțelegător cu noi, doi tineri, doi tineri interesați de viața albinelor și nu numai a colecți-viștilor CAP-urilor din România.

Nu am avut nicio reținere să fac mai multe filme decât îmi era permis. Eram într-o altă lume; o visam, dar nu aveam și posibilitatea de a o vedea. Aveam impresia că suntem într-o deplasare în afara granițelor României, că ne aflăm în biroul unui profesor dintr-o țară capitalistă. Doar telefoanele de pe biroul domnului Harnaj ne mai aduceau *cu chișioarili pi pământ*, cum ar fi spus un basarabean din satul de naștere al interlocutorului nostru.

A fost pentru mine una dintre deplasările care a rămas ferecată în căsuța minții mele. Am cunoscut atunci o personalitate care le stătea în gât ca un os de pește sistemului ceaușist și, mai cu seamă, Securității, care era cu ochii pe domnul Harnaj de dimineață până seara. M-a marcat prezența acestui prețios român care a fost atât de devotat albinelor, încât l-a botezat pe fiul său Albinel. Nu știu să fi existat atunci un om mai iscusit, în imensa viață a albinelor, un mentor al celor care aveau dorința să cunoască miracolul acestor insecte pe care Dumnezeu le-a procopsit cu darul divin. Albinele au făcut parte din viața domnului Harnaj și el le-a adoptat ca un tată, parcă venit din ceruri aici pe pământ, unde albinele conviețuiesc cu noi ca într-o familie.

Emanuel Tânjală,
artist fotograf

Veceslav Harnaj - personalitate marcantă în organizarea și dezvoltarea apiculturii românești

Exprimându-mi admirația pentru cei care, în ritmul trepidant al vieții cotidiene, au avut ideea să omagieze într-un volum de aducere aminte personalitatea proeminentă a prof. Veceslav Harnaj, cu emoții mă alătur lor, evocându-l și eu prin câteva rânduri, încercând în acest mod a-l face să revină printre cei mulți care l-am cunoscut și admirat.

L-am cunoscut pe regretatul prof. dr. ing. Veceslav Harnaj în anul 1974, când m-am transferat în interesul serviciului de la Institutul de Cercetări pentru Protecția Plantelor la Institutul de Cercetări Apicole din cadrul Asociației Crescătorilor de Albine din România. Domnia sa, personalitate consacrată, recunoscută pe plan internațional, avea deja 57 de ani. Profesor universitar, prorector al Facultății de Petrol și Gaze din cadrul Politehnicii, specialist în mecanica fluidelor, cu numeroase brevete

recunoscute internațional, președinte ales al ACA din România din anul 1958 și președinte al Federației Internaționale a Asociațiilor de Apicultură – APIMONDIA, din anul 1965.

Profesorul era un om, lucru rar pe atunci, care putea fi abordat cu ușurință, ușa biroului său fiind întotdeauna deschisă. Relațiile umane, sociale și științifice cu toți cei care aparțineau breslei sale, subordonați, colegii generației din care făcea parte, cât și cu cei mai vârstnici sau mai tineri au fost dintre cele mai bune. Având un cult pentru valorile autentice, consacrate și recunoscute în domeniu, dar ostracizate în acele vremuri, a căutat să și le apropie, stabilind relații umane mult mai complexe decât cele strict profesionale. Trăia o adevărată bucurie când reușea să facă gesturi de colegialitate, de solidaritate de breaslă, dumnealui fiind un apicultor desăvârșit, iubitor și crescător de albine, de loc basarabean din comuna Baimaclia, fiu al preotului ortodox Dumitru Harnagea, la rândul său apicultor recunoscut, cu publicații de specialitate în apicultură.

Avea măiestria ca în cuvântul rostit să adopte o tonalitate și un astfel de vocabular încât să nu fie doar auzit, ci și ascultat. Aș mai sublinia că în cercuri restrânse, când analiza și se bucura de realizările programate, profesorul abandona ținuta oficială,

de altfel niciodată agresivă, devenind o prezență caldă, agreabilă, reconfortantă. Sociabil, plăcut, mereu zâmbitor, înzestrat cu un simț al firescului dar și al umorului, avea măiestria să poarte dialoguri calde, să pună întrebări și să dea răspunsuri măsurate.

În calitate de conducător al ACA din România, spiritul său pătrunzător era preocupat de rezolvarea problemelor fundamentale ale apiculturii – cercetare, producție, învățământ, pe care le-a inițiat, organizat și integrat în mod exemplar pe platforma apicolă București – Băneasa, care cu respect îi poartă numele.

Pe lângă calitățile expuse succint, profesorul a fost în primul rând un OM în toată puterea cuvântului, bun și generos, cunoscător al problemelor cu care se confrunta apicultura țării și în special apiculturii. Plin de atracție personală, înzestrat cu un solid bun-simț, trezea simpatie maximă, fiind un reprezentant autentic al breslei.

Profesorul V. Harnaj a fost un bun cunoscător al oamenilor, a știut să-și aleagă discipoli, să creeze spirit de echipă și adeziune la rezolvarea problemelor cu care se confrunta apicultura.

În problemele de serviciu vorbirea sa decurgea ferm, cu siguranță și înțelepciune, fiecare cuvânt

cântărea greu, cu locul lui bine ales în mersul ideii și alcătuirea frazei. Indicațiile sale erau metodice, dovedind experiență și darul de a expune cu claritate ceea ce era de transmis, dovedind o deosebită disciplină organizatorică și intelectuală. Toate acestea au făcut ca în contactul cu oameni – parteneri de dialog – să se bucure de respect, încredere și bunăvoință.

Personal mă consider fericit că am avut prilejul să cunosc și să fiu cunoscut de un om de talia profesorului Veceslav Harnaj, să mă număr printre colaboratorii apropiați ai domniei sale.

Colaborările mele, în calitate de subordonat, cu prof. V. Harnaj au fost multiple, bazate pe respect și afecțiune reciprocă, finalizate cu realizarea obiectivelor propuse.

Doresc să scot în evidență doar una dintre acțiunile de amploare și mare răspundere, la realizarea căreia, în anul 1980, am fost solicitat să-mi dau concursul, de către prof. V. Harnaj în calitate de președinte al APIMONDIA. Este vorba despre amenajarea și dotarea unei locații la Roma – Italia, cu destinația *Sediu permanent al APIMONDIA*, care până la data respectivă își desfășura activitatea într-un spațiu închiriat.

Durata deplasării mele la Roma a fost de 3 luni (15 mai – 15 august 1980). În această perioadă am fost vizitat de profesor de trei ori, în scopul verificării lucrărilor. Întotdeauna activitatea mea a fost apreciată.

Orele și zilele petrecute în tovărășia marelui promotor al apiculturii românești și mondiale, au constituit pentru mine o înaltă școală folositoare pe tot parcursul vieții.

Nu putem să nu amintim și preocuparea continuă a prof. V. Harnaj la ridicarea nivelului de instruire și educare a numeroase generații de tineri apicultori care au absolvit Liceul Apicol și s-au perfecționat în cadrul Institutului de Cercetare și Producție Apicolă al ACA din România.

La încheierea acestor scurte însemnări aş vrea să evoc încă o dată figura senină, de savant charismatic a prof. dr. ing. Veceslav Harnaj, chip luminos, încărcat de inteligență, înțelepciune și nobile sentimente puse în slujba apiculturii și a slujitorilor ei, care au datoriat să-i poarte respect, recunoștință și să-i ducă mai departe opera.

Dr. ing. Ion Popescu

Prima întâlnire cu prof. Veceslav Harnaj

L-am cunoscut pe prof. Veceslav Harnaj într-unul din cele mai dificile momente din viața mea. Era în 1955, aveam 20 de ani și mă aflam la răscruce de drumuri, mă pregăteam să dau examenul de admitere la facultate, dar nu știam încotro să mă îndrept!

În octombrie 1962, la trei luni după ce împlinisem 17 ani, am fost dat afară din ultima clasă de la Liceul „I.L. Caragiale” din București, împreună cu alți doi colegi, Dimmi Lecca și Lutzi Capra. Am fost chemați toți trei la cabinetul directorului, care ne-a spus că nu mai putem continua să fim elevi acolo din cauza „originii noastre nesănătoase”! Tatăl lui Dimmi lucrase în diplomație, fusese ambasador în Portugalia între 1940-1942, tatăl lui Lutzi fusese un chiabur bogat cu sute de hectare de pământ în Oltenia, iar eu eram fiul preotului Vasile Țepordei, gazetar basarabean și luptător înverșunat împotriva

comunismului, arestat în 1948 de Securitate și... dispărut!

Directorul ne-a spus că, întrucât voia să ne ajute, ne recomanda să facem fiecare dintre noi câte o cerere în care să indicăm că „ne retragem din liceu din lipsă de mijloace materiale”. În felul acesta, ne-ar fi fost mai ușor să ne găsim ceva de lucru. Ceea ce nu a menționat era faptul că, procedând astfel, nu am fi fost înregistrați ca exmatriculați de liceu, ci că ne-am fi retras din „proprie inițiativă”.

Cu ajutorul unei familii de prieteni, am reușit să găsec destul de repede un post de laborant la ICECHIM, Institutul de Cercetări Chimice din București. Practic, peste noapte, am devenit susținătorul familiei. Mama fusese dată afară de la Ministerul de Finanțe după arestarea tatei și lucra acum ca dădacă la diverse familii cu copii mici.

La ICECHIM am fost repartizat să lucrez în laboratorul ing. Ovidiu Creanga; am lucrat cu el trei ani, în calitate de tehnician de laborator. Mult mai târziu am aflat că și ing. Creanga era basarabean.

La numai câteva zile după ce am început să lucrez la ICECHIM, am fost chemat la Serviciul de Cadre al Institutului de șeful mare. Tovarășul șef m-a luat „tare” și m-a acuzat că „am mințit” în aplicația de serviciu, spunând că „m-am retras de la

liceu din lipsă de mijloace materiale”. Deci directorul liceului „I.L. Caragiale” și-a bătut joc de noi și ne-a făcut „mincinoși”, deși sugestia de a face cereri de retragere venise de la el!

Această primă întâlnire cu șeful Serviciului de Cadre a fost urmată de alte ședințe asemănătoare, timp de câteva săptămâni, de două-trei ori pe săptămână. Aproape de ora 3, primeam un telefon de la șeful Cadrelor în care îmi spunea să vin la el la birou după terminarea serviciului și să-l aștept. El pleca acasă, mânca și se întorcea pe la 5-6 seara, iar eu stăteam nemâncat și îngrozit 2-3 ore să-l aștept la ușa biroului. De fiecare dată mă gândeam că mă dă afară. Tortură mentală!

În cei trei ani petrecuți la ICECHIM, la fiecare 2-3 luni trimiteam scrisori Secretarului General al PCR cerând să mi se dea permisiunea de a-mi termina liceul. În cele din urmă, în primăvara anului 1955, am primit aprobarea de a termina liceul la „fără frecvență” și să-mi dau examenul de bacalaureat. Și iată că, în vara anului 1955, m-am văzut cu diploma de Bacalaureat în mână. Victorie!

De acum, problema cea mare era să mă hotărâsc asupra carierei. De pe la 14-15 ani mă pasiona fotografia, în mare măsură datorită faptului că găsisem un aparat Kodak aruncat de cineva. L-am reparat

și am început să fac fotografii. M-a pasionat de la bun început și am rămas credincios acestei pasiuni până în ziua de azi. Și așa, încet-încet, am început să mă gândesc la cinematografie.

Mama și-a dat seama că, în sistemul comunist, cariera asta nu era pentru mine, dar avea nevoie de o persoană neutră, cu prestanță, care să mi-o spună, în speranța că aş fi fost dispus să ascult. Și-a adus aminte că în Ceaga, comuna natală din Basarabia, preotul satului, Harnagea, avea un băiat care fusese ofițer în armată, iar acum ajunsese profesor la facultate în București. Deși nu mai vorbise cu el din copilărie, a îndrăznit să-l contacteze și să-i ceară ajutorul într-o situație atât de dificilă.

Spre surprinderea noastră, prof. Harnaj a răspuns pozitiv cererii mamei și ne-a invitat la el acasă. Așa l-am cunoscut pe prof. Harnaj. După ce m-a lăsat să-mi prezint punctul de vedere și să spun ce gândesc despre viitorul meu și ce aş vrea să fac în viață, prof. Harnaj mi-a explicat clar că, după cum spunea și mama, cariera de cinematografie era propagandă, deci nu era pentru mine, un tânăr cu origine socială „nesănătoasă”. Tatăl meu era deținut politic în Gulag-ul sovietic (între timp aflasem că lucra într-o mină de cărbuni în Vorkuta, la nord de Cercul Polar), eu fusesem dat afară din liceu

din cauza asta și nu aveam nicio șansă să fiu admis la o facultate ca cinematografia.

Prof. Harnaj mi-a oferit însă o alternativă, recomandându-mi să fac o facultate tehnică, Geologie inginerească. Aceasta mi-ar fi asigurat o carieră de viitor și, totodată, mi-ar fi dat posibilitatea să fac și fotografie, dar o fotografie de plăcere, ca artist fotograf, nu ca profesionist, unde cei care m-ar fi plătit mi-ar fi cerut mereu ce și cum să fotografiez sau să filmez.

Prof. Harnaj s-a oferit să mă ajute să intru la facultate și mi-a sugerat să declar la admitere că tata este mort, ca să ușurez procesul de triere. Mi-a promis că o să mă ajute și în facultate, urmărind ca un fel de înger păzitor situația mea. Singura mea obligație era să învăț și să mă evidențiez ca student bun.

Am rămas deosebit de impresionat de această vizită. Până atunci, nimeni nu-mi mai oferise un asemenea ajutor, m-am simțit protejat „părintește” de acest om, care ulterior mi-a dovedit în repetate rânduri calitățile sale deosebite.

Am urmat sfaturile prof. Harnaj, am făcut Facultatea de geologie inginerească de la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie din București. Am terminat în 1964, dar numai după ce am fost exmatriculat

Ileana Popovici

din anul V pentru patru ani, pentru că Serviciul de Cadre descoperise că tatăl meu nu murise, ci era deținut politic în Gulag-ul URSS-ului, de unde a revenit în țară în 1956. Prof. Harnaj mi-a fost conducător de proiect al tezei de absolvire a facultății și a fost membru al comisiei de examinare. Pentru lucrarea mea de absolvire, am luat nota 10!

*ing. Valentin Țepordei,
artist FIAP
Arlington VA, SUA
Februarie 2016*

Regele albinelor

Doresc să adaug volumului omagial închinat unchiului meu, prof. ing, Veceslav Harnaj, o „poveste”, intitulată *Regele albinelor*.

A fost odată ca niciodată, acum o sută de ani, „Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai”... Într-un sătuc uitat de lume, dar nu și de Bunul Dumnezeu, din dulcea și minunata Basarabie, vedea lumina zilei, într-un noiembrie 7, cel de-al treilea copil al familiei Harnaj, preotul Dumitru și preoteasa Iulia. După el, cel botezat cu nume de voievod, Veceslav, dar și de sfânt, Haralambie, au mai sosit încă două surioare: Claudia (Clara) și Nina Neonila, măicuța noastră.

La naștere și la botez, copilului Veceslav i-au fost trimise de către Bunul Dumnezeu Ursitoarele, zânele cele bune ale soartei omului, Speranța, Credința și Iubirea, să-i vestească menirea și harul pe acest pă-mânt. Și așa, în prisaca părintelui Dumitru (nănășelul și nănășica Iulia pentru enoriași), prisacă străjuită

și vegheată de bisericuța stup, în grădina cu parfum de floare și zumzet de albine, micuțul băiețel a primit nu doar numele de familie și de botez, dar și toate darurile hărăzite de ursitoare: frumusețe fizică și spirituală, inteligență deosebită, farmec, sensibilitate, spirit inovativ și dorință de autodepășire, credință în Dumnezeu, în oameni, în frumos și mare drag de țară, de neam. Vocația de lider ursită din fașă l-a însoțit toată viața. Încă din copilărie devenise „șef”, conducător, copiii din sat îl iubeau, îl ascultau și îl urmau orbește în toate jocurile; îi plăcea să inventeze jocuri. A muncit din greu pentru a-și realiza visul: o tipografie. A izbutit și așa s-a născut prima „gazetă” cu știrile satului: întâmplări, anunțuri... Acest lucru îl va urmări toată viața, până în clipa în care s-a realizat cu adevărat tipografia Combinatului Apicol din România, realizare memorabilă, ce dăinuie și în prezent, care face fală și cinste apiculturii românești.

Preotul Dumitru, Papa, cum îi spuneau copiii familiei, era nelipsit de la lucrul în stupină. Alături de el, băiatul a deprins de timpuriu arta lucrului și a îngrijirii stupului, recoltarea mierii, cunoașterea vieții minunate a stupului și a albinuțelor sale. Inspirat și îndrumat cu dragoste de minunatul său tată, bunicul nostru: preotul Dumitru Harnagea,

om de o rară modestie, cu un bagaj enorm de cunoștințe în domeniul tainele stupului, erudit, de o vastă cultură intelectuală, cel care a editat prima oară, la acea vreme, o revistă cu profil apicol: *Albina românească*. S-a preocupat temeinic, cu grijă și dăruire de educația băiatului său. Crescut și iubit deopotrivă de tatăl și măicuța lui iubită, preteasa Iulia, Veceslav, sau, cum îl alinta preteasa Iulia, Slavic, a crescut în raiul naturii, înconjurat de frumos, bine și înțelegere. Preteasa Iulia, se zice, se trăgea din neam mare de prinți ruși – Dolgaia, nume de domnișoară; Dolgorukii – cneaz exilat pe tărâmul Basarabiei de către Petru cel Mare, se pare că a lăsat ceva urmași prin partea locului... Dar bunica Iulia nu a fost decât o fată frumoasă, dintr-o familie cu multe fete școlite la Chișinău și care s-a căsătorit cu preotul Dumitru Harnaj pentru a întreține și îngriji propria familie, în sătucul Baimaclia. A rămas însă veșnic îndrăgostită de literatura clasică rusă: Pușkin, Lermontov, Tolstoi, Dostoievski. Și așa, din sătucul colbuit și căsuța mică cu grădină, cu stupii în formă de biserică a plecat „băiatul mamei și al tatei” la școala din oraș. Unul dintre liceele importante din Chișinău era cel Eparhial, acolo unde au învățat mama, Nina Neonila, și mătușa Agnesa.

Colega de bancă a mamei era Magda Isanos; peste ani, când m-am născut, Magda Isanos era foarte cunoscută și iubită, astfel încât mama m-a numit Magda. O altă colegă a mamei a fost Marcela Mărgărit, fiică de colonel în armata română, detașat temporar la Chișinău. Veceslav, care urma cursurile Liceului Militar, venea la Școala Eparhială să-și viziteze surorile și așa a cunoscut-o pe fermecătoarea și... „șturlubatica” Marcela. Între timp, nenea Săvel, fruntaș al liceului, a fost ales să reprezinte Basarabia și să facă parte din clasa formată din cei mai merituoși români, elevi ai liceelor militare din toate regiunile României Mari. Refugierea din 1940 a adus familia Harnaj la București, care a devenit o a doua casă. Căsătoria cu Marcela a adus și o locuință provizorie pentru mama și sora ei, Agnesa. Facultatea de Construcții (Hidraulica fiind ramura care l-a impresionat) i-a oferit șansa de a lucra la realizarea unor proiecte de mari proporții și de interes național, spre exemplu, barajul și lacul de acumulare de pe lângă hidrocentrala de la Bicaz, apoi construcția de clădiri per teren friabil (Mamaia). Mai târziu, a devenit profesor la aceeași facultate. Și-a brevetat invențiile legate de asanarea lacurilor de acumulare în vederea curățării bazinelor de acumulare.

Academia de Științe și Invenții din New York l-a numit membru onorific. Totuși, gloria și cele mai răsunătoare realizări au fost aduse de marea sa pasiune, apicultura. A iubit atât de mult albina, viața mirifică a stupului, încât și-a numit primul copil Albinel-Constantin. Toată lumea îi spunea Albinel, Albinucă verișorului meu...

Nu am cuvinte, nici pagini pentru atâtea amintiri ce se vor spune... Îmi aduc minte de sărbătorile Crăciunului, de cele ale Paștelui când, oricât de împrăștiți am fi fost cu toții, ne adunam la masă și cântam colinde, cântece cu parfum de Basarabia... Nenea Săvel și-a îndeplinit un vis din copilărie când, președinte al celui mai înalt forum reprezentativ mondial al apicultorilor, Apimondia, a înființat Combinatul Apicol și tipografia pe pământ românesc. A înființat Liceul Tehnic Apicol, iar secțiile de apiterapie au în continuare succes în alinarea multor suferințe.

„Prin el, străvechea îndeletnicire a albinăritului, la români, a căpătat un prestigiu, temeiuri științifice pentru apiterapie și apoi farmacologie. Câtă poezie și apropiere de Dumnezeu în această uimitoare și unică formă de stup, nicăieri altundeva întâlnită în lume! Acest stup-bisericuță, în care albinele pătrund în urdiniș ca într-un locaș al Domnului...

Ele, micuțele albine sunt cele care, prin munca lor, prin polenizare îngăduie viața noastră pe Pământ” – am citat din mărturisirile Doamnei Manuela Cernat.

L-am numit Rege al Albinelor și pentru că albinele, sunt sigură, l-au ales ele însele ca patron spiritual...

P.S.: Ori de câte ori merg să duc o floare, să aprind o lumânări și tămâie la mormântul unde își doarme somnul de veci alături de întreaga lui familie iubită, întotdeauna sosesc, parcă din cer, și câteva albinuțe. Sunt sigură că ele vin mereu să-și pomenească și să-și onoreze Regele...

*actrița Magda Popovici,
nepoată*

Împărăția albinelor

L-am văzut prima dată printre stupi. Lucra fără mască și fără mănuși. Aplecat deasupra ramelor cu puiet, părea mărunțel de stat. Când s-a îndreptat și ne-a ieșit în întâmpinare, am înțeles că se trăgea din stirpea *urieșilor*. În ochi avea seninul cerului și în suflet o blândețe și o bunătate venite parcă din altă lume. Rar mi-a fost dat să întâlnesc un om mai afabil și mai generos. Poate pentru că pruncia și-o petrecuse într-un timp și un loc al dragostei pentru Dumnezeu, în România Mare, cea întregită cu pă-mântul de dincolo de Prut de unde avea să îl alunge urgia istoriei.

Am aflat că era fiu de preot abia în urmă cu câțiva ani, când destinul a vrut să ajung, împreună cu echipa realizatorului de televiziune Radu Găină, în satul lui de baștină – Baimaclia. Situat cândva în chiar inima Basarabiei, Baimaclia se află astăzi la o aruncătură de praștie de noua frontieră dintre Republica Moldova și Ucraina... Acolo, în curtea bisericii unde a slujit și își doarme somnul de veci

tatăl Profesorului Veceslav Harnaj, am descoperit minunăția stupilor în formă de troiță și mi-a fost limpede că blândețea molcomă a savantului izvora din smerenia lui față de Dumnezeu, din iubirea pentru darul făcut de El nouă, oamenilor – albinele, harnicele înaripate de care nu te poți apropia decât cu blândețe, calm și duioșie, cu grațitudine pentru multe bogății născute din zborul și truda lor.

Pasiunea apiculturii, deprinsă în copilărie în prisaca părintească cu stupi clădiți ca tot atâtea mici biserici de lemn și cu urdinișul străjuit de câte o sfântă cruce, nu l-a părăsit nici după ce și-a luat la București diploma de inginer. Periplul dramatic al familiei, refugiul, anii războiului, ascensiunea socială în zona științelor exacte nu i-au șters din suflet nostalgia după stupii din Baimaclia natală. Apicultura îi era de fapt vocația cea adevărată. Menirea lui era să ctitorească un imperiu mondial al albinelor. Și, incredibil, a reușit. În pofida Cortinei de Fier, a restricțiilor de tot felul, a creat: APIMONDIA. Mereu reales la cârma conclavului apicultorilor de pe cinci continente, până la urmă a fost desemnat Președinte pe viață. Într-un climat politic complicat și restrictiv, a reușit să aducă României înalte onoruri internaționale. Avea desigur un statut privilegiat. Și totuși a rămas de o modestie rară.

Fără ambiții politice și fără aroganța tipică șefilor de instituții comuniste, se purta gentil și cald cu toată lumea, egal de prevenitor cu portarii și demnitarii. Protejat parcă de un scut invizibil, trăia doar pentru profesie, pentru albine și pentru familie. Își adora cei trei copii și era tare mândru de cele două nepoate actrițe, Magda și Ileana Popovici.

Am avut onoarea să-l însoțesc la Roma, ca translator, la un congres al F.A.O. (Food and Agriculture Organisation), organism economic creat de Națiunile Unite. Din prima zi am constatat că Profesorul Harnaj era respectat și prețuit ca o personalitate cu importanță planetară. Am fost evident impresionată, dar și îngrijorată știind că acasă, *cineva* își dorea să fie *unica* voce a României în afara hotarelor. Din fericire, Președintele APIMONDIEI era intangibil. Îl apăra comunitatea internațională a apicultorilor pe care o structurase cu geniu organizatoric și pentru care deciziile lui erau literă de evanghelie.

La Roma împărțeam minuscula cameră a hotelului de lângă Largo Argentina cu Mihaela Șerban, distins biolog și cercetător la Institutul de Apicultură din București. O cunoscusem cu ani în urmă, în casa bunei mele prietene Ilinca Juvara, fiica eminentului chirurg Cuti Juvara. În pauzele congresului,

Marcela, soția Profesorului Harnaj, ne scotea pe toți la o înghețată, pe Corso. La cină se văita că nu-i place mâncarea din Italia și comanda invariabil șnițel. Profesorul ofta și cerea pentru el *spaghetti bolognese* sau *ravioli*.

Am mai împărțit o cameră de hotel cu Mihaela Șerban în 1991, la Lausanne, la un Congres Mondial de Apicultură care ne angajase pentru traducere simultană la cască: eu pentru franceză și italiană, ea pentru engleză și română. Inițial, pe noi cei din Est, remunerați pe jumătate față de translatorii occidentali, ne cazaseră într-un sinistru buncăr anti-atomic subteran. Claustrofobă, am declarat că prefer să dorm sub cerul liber, pe o bancă. Mihaela, care acum deținea o funcție de conducere în Institutul de Apicultură din București, avea statut de VIP și cameră la hotel. M-a înțeles și, milostivă, m-a găzduit. Acolo, la Lausanne, mai toate luările de cuvânt au deplâns dispariția prematură a părintelui APIMONDIEI și l-au omagiat postum.

Îi sunt recunoscătoare Profesorului Harnaj pentru a mă fi inițiat în apicultură. Îi povestisem că pregăteam o teză de doctorat despre filmul de război. Capitolul despre instinctul violenței includea descrierea furnicilor luptătoare și a războaielor de furnicar purtate la picioarele noastre. Mi-a recomandat

să cercetez și organizarea pașnică a comunității albinelor: „Gingașe și fragile cum par, țin între aripile lor soarta speciei umane. Dacă prin cine știe ce cataclism sau prin gesturi necugetate al oamenilor ar pieri otrăvite, s-ar stinge și viața pe pământ. Fără polenizarea albinelor moare totul”.

Cu răbdare părintească, Profesorul m-a inițiat într-un microcosmos fascinant, guvernat de totala devoțiune față de Regina lui. M-a îndemnat să-mi cumpăr patru stupi, mi-a găsit pentru ei o gazdă, la Vlădiceasca, lângă Snagov. Îmi iubeam albinele, respiram cu bucurie parfumul delicat al ramelor și nu mă temeam să mângâi căpșoarele noilor mele prietene. Ca să le am mai aproape, am mutat stupii în București, în intrarea Eminescu. Profesorul Harnaj m-a dojenit: „Miere din asfalt nu se face!”. Și iar mi-am mutat stupii, la Gruiu, unde bunica își cumparase o căsuță țărănească cu livadă și multe flori. Am bănuir că nu le plăcea acolo pentru că într-o bună zi au roir spre alte zări, lăsându-mi fagurii plini cu miere și amintirea senină a mentorului meu. Profesorul Harnaj s-a înălțat la ceruri exact în ziua când m-au părăsit iubitele mele albine. Se încheiase un capitol din viața mea.

Manuela Cernat

Cum l-am cunoscut pe prof. Veceslav Harnaj

Se întâmpla la începutul anului 1983. Atât eu, cât și prof. Veceslav Harnaj, ne aflam în situații critice... Desigur, diferite. Eu rămăsesem fără slujbă, iar „nenea Săvel” (așa i se spunea în familie) era suferind după câteva atacuri cerebrale care îi afectaseră grav capacitățile de mișcare și de vorbire. Pe atunci, la Televiziunea Română, unde lucrasem până am fost concediat, mi-a întins o mână de ajutor o bună colegă, Ileana Popovici, nepoata profesorului Harnaj. M-a prezentat unchiului ei și de atunci am rămas apropiat lui Harnaj până la sfârșitul vieții sale, în 1988, și apoi tuturor membrilor familiei sale, soției Angela, copiilor Luminița, Doina și Albinel, până la prematura lor trecere în neființă, după grele suferințe. Prof. Harnaj a reușit să mă angajeze după aproape șase luni. Pe vremea aceea, erau necesare tot felul de aprobări la angajarea într-o firmă considerată a avea un statut de reprezentată „străină”,

iar angajarea se efectua prin intermediul Camerei de Comerț. Deși grav bolnav, nenea Săvel a continuat să lucreze fie de acasă, fie de la sanatoriul din Otopeni, unde mergeam zilnic și discutam în detaliu ce urma să facem. Am învățat de la el perseverența, dorința neîmpăcată de a finaliza lucrul început și, în special, de a construi temeinic, în ciuda adversității unei societăți lipsite de simțul proprietății.

Activitatea tipografică era înfloritoare. Primeam comenzi din diverse țări și se tipăreau volume în engleză, rusă, germană, franceză, spaniolă și română. Aveam o echipă de traducere simultană în cinci limbi străine pentru Congresele Apimondia. Prof. Harnaj avea mulți prieteni în afara țării și, oriunde mergea, era primit cu multă onoare și considerație.

Iubea viața și își dorea mult să trăiască, dar zilele treceau și boala se agrava. Devenise complet dependent de ajutorul unui însoțitor medical. Membrii familiei treceau tot mai rar sau nu atât de des pe cât își dorea nenea Săvel. Adesea cădea în stări depresive, care nu puteau fi ameliorate. S-a stins un om extrem de capabil, inventiv, dotat cu o inteligență scilipitoare și care a lăsat în urma sa realizări remarcabile, atât pentru România, cât și pentru întreaga lume.

Ileana Popovici

Anul acest sărbătorim centenarul nașterii sale.
Amintirea sa rămâne neștirbită în inimile celor care
l-au cunoscut și au lucrat alături de el.

*Cristian Constantinescu,
director general IITEA*

Publicații

- Fridolin Gnädinger, V. Harnaj, Walter Kaeser, *The XXIIInd International Beekeeping Congress*, Editura Apimondia, București, 1969.
- James Isaac Hambleton, G.F. Townsend, V. Harnaj, *International Apicultural [Beekeeping] Congress 21. 1967 at the University of Maryland*, Editura Apimondia, București, 1969.
- Friedrich Ruttner, Ruttner Hans, V. Harnaj, *Controlled mating and selection of the honey bee*, Editura Apimondia, București, 1972.
- V. Harnaj, *International Apicultural [Beekeeping] Congress 23. 1971 in Moscow*, Editura Apimondia, București, 1972.
- Friedrich Ruttner, H. Ruttner, V. Harnaj, *Controlled mating and selection of the honey bee, reports at apimondia symposium on bee biology, lunz-am-see*, Editura Apimondia, București, 1973.
- V. Harnaj, Oscar Schwint Escalante, *International Apicultural [Beekeeping] Congress 24. 1973 in Buenos Aires*, Editura Apimondia, București, 1973.

- V. Harnaj, John Guilfoyle, Francis Godfrey Smith, *First Australian Bee Congress, Broadbeach, Gold Coast, Queensland, Australia, October 13-16, 1972*, Editura Apimondia, București, 1973.
- Carlo Vidano, Franco Marletto, V. Harnaj, *Problems of Melliferous Flora and Pollination: [International Symposium, Turin, Italy, October 1972]*, Editura Apimondia, București, 1974.
- V. Harnaj, Sultana Colibaba, *The Hive Products: Food, Health and Beauty*, Editura Apimondia, București, 1974.
- V. Harnaj, *Beekeeping in Cold Climate Zones, Apimondia Symposium, Helsinki: Proceedings*, Editura Apimondia, București, 1975.
- V. Harnaj, *Erzeugnisse des Bienenvolkes – Nahrung, Gesundheit, Schönheit: [Intern. Apitherapie Symposium der Apimondia, Madrid 1974]*, Editura Apimondia, București, 1975.
- V. Harnaj, *Propoleos: un valioso producto de la apicultura. Investigaciones científicas y opiniones acerca, de su composición, características y utilización con fines terapéuticos*, Editura Apimondia, București, 1975.
- V. Harnaj, R. Borneck, *XXVth International Apicultural Congress, Grenoble, France, September 8-14, 1975*, Editura Apimondia, București, 1975.
- G.D. Bilash, V. Harnaj, *Genética seleccion y reproduccion de la abeja melifera. Simposio de biologia*

- apicola*, Moscu, U.R.S.S., agosto de 1976, Editura Apimondia, București, 1976.
- V. Harnaj, *New Apitherapy Research: 2nd International Symposium on Apitherapy*, Bucharest, September 2nd-7th, 1976, Editura Apimondia, București, 1976.
- V. Harnaj, *Nouvelles recherches en apithérapie: le deuxième Symposium international d'apithérapie*, Bucarest, 2-7 septembre 1976, Editura Apimondia, București, 1976.
- V. Harnaj, Ionel Barac, *Cercetări noi în apiterapie: al II-lea Simpozion internațional de apiterapie*, București, 2-7 septembrie 1976, Editura Apimondia, București, 1976.
- V. Harnaj, *Bee genetics, selection and reproduction*, International Symposium on bee biology, Moscow, USSR, August 1976, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj, *Honey plants – basis of apiculture*, International symposium on Melliferous Flora, Budapest, September 1976, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj, *Varroasis: A Honeybee Disease*, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj, *The XXVIth International Congress of Apiculture*, Adelaide, Australia, October 13-19, 1977, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj; B. Keresztesi; K. Rupp, *Nektarflora: Grundlage der Bienenzucht*, Internationales Symposium

- ueber Nektarflora, Budapest, Ungarn, 14.-18. September 1976, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj, G.D. Bilach, *Génétique, sélection et reproduction de l'abeille*, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj, Gitti Fassbinder, *Biologische Aspekte der Nosema*, Editura Apimondia, București, 1977.
- V. Harnaj, O. Van Laere, *Biological aspects of nosema disease*, București, 1977.
- V. Harnaj, *A Remarkable hive product, propolis: scientific data and suggestions concerning its composition, properties and possible use in therapeutics*, Editura Apimondia, București, 1978.
- V. Harnaj, Genetik, *Selektion und Reproduktion bei der Honigbiene*, [Bienenbiologie; Symposium] August 1976, Moskau, Editura Apimondia, București, 1978.
- Gurghen Artashesovich Avetisyan, V. Harnaj, *Apiculture*, Editura Apimondia, București, 1978.
- V. Harnaj, S.O. Skuncke, R. Borneck, *Development of world apicultural trade*, ITC/Apimondia Conference, Geneva, June 27 and 28, 1977, Editura Apimondia, București, 1978.
- V. Harnaj, R. Borneck, S.O. Skuncke, *Le développement du commerce apicole mondial*, Les travaux de la conférence du centre du commerce international CNUCED/GATT en collaboration avec apimondia, Genève, 27-28 juin 1977, Editura Apimondia, București, 1978.

- V. Harnaj, *L'apiculture industrielle, symposium international, Bucarest-Tulcea, 16-24 Août 1978*, Editura Apimondia, București, 1979.
- V. Harnaj, *Manualul apicultorului*, ACA, 1979.
- P. Logler, F. Gnadinger, V. Harnaj, *Bienenmuseum und Geschichte der Bienenzucht: Internationles Symposium über Bienenwirtschaft Freiburg, BR Deutschland, 16-18 August 1977*, Editura Apimondia, București, 1979.
- V. Harnaj, M. Rousseau, *Prophylaxis and Control of Varroa Disease: OIE/Apimondia Bee Pathology Seminar, Bucharest, Romania, August 21-24, 1978*, Editura Apimondia, București, 1979.
- V. Harnaj, M. Rousseau, *Prophylaxie et lutte contre la varroase: travaux du Séminaire de pathologie apicole – OIE/APIMONDIA, Bucarest, Roumanie, 21-24 août 1978*, Editura Apimondia, București, 1979.
- V. Harnaj, Erika Dumitrașcu, M. Rousseau, *Bekämpfung und Vorbeugung der Varroatose: OIE/Apimondia – Seminar über Bienenpathologie*, Editura Apimondia, București, 1979.
- V. Harnaj, Georges Sellianakis, *Le XXVIIe Congres International d'Apiculture: Athenes, Grece, 14-20 septembre 1979*, Editura Apimondia, București, 1979.
- V. Harnaj, Helmuth Wiese, *Apicultura em clima quente: simpósio internacional = Apiculture in hot climate: international symposium, Florianópolis-SC, Brasil 19-28/10/1978*, Editura Apimondia, București, 1979.

- Elke Martini, Mitja Vošnjak, V. Harnaj, *IIIème symposium international d'apithérapie, 11-15 septembre 1978, Portorož, Yougoslavie*, Editura Apimondia, București, 1979.
- Friedrich Ruttner, V. Harnaj, *Königinnenzucht: biologische Grundlagen und technische Anleitungen*, Editura Apimondia, București, 1980.
- V. Harnaj, *Diagnose und Therapie der Varroatoxe: Internationales Symposium über Bienenbiologie und Pathologie: Oberursel-Bad Homburg, BR Deutschland, 29. September-1. Oktober 1980*, Editura Apimondia, București, 1981.
- Erika Dumitrașcu, V. Harnaj, *Der 28. Internationale Bienenzüchterkongress: Acapulco, Mexiko, 23.-29. Oktober 1981*, Editura Apimondia, București, 1981.
- V. Harnaj, *Introduction in the industrial methods in beekeeping*, The XXIX-th Apimondia Congress, Budapesta, Ungaria, 1983.
- V. Harnaj, *The XXIXth International congress of apiculture, Budapest, Hungary August 25-31, 1983*, Apimondia, Roma, 1984.
- V. Harnaj, *Produsele stupului: hrană, sănătate, frumusețe*, Editura Apimondia, București, 1989.
- V. Harnaj, Mihaela Șerban, *Albinele și creșterea lor*, f.a.
- V. Harnaj, *Nuevas investigaciones en la apiterapia*, Editura Apimondia, București, f.a.

Bibliografie

Volume

- * * *, *Figuri contemporane din Basarabia*, editura ARPID, Chișinău, 1939.
- B.N. Putatunda, R.P. Kapil, *Seven new species of Cheyletophyes (Acari: Prostigmata: Cheyletidae) associated with carpenter bees in India*, în G.P. Channabasavanna, C.A. Viraktamath (coord.), *Progress in Acarology*, vol. I, Editura E.J. Brill, Leiden, 1989.
- Bogdan Murgescu, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Editura Polirom, Iași, 2010.
- Eva Crane, *The World History of Beekeeping and Honey Hunting*, Routledge, New York, 1999.
- Gheorghe Negru, *Țarismul și mișcarea națională a românilor din Basarabia*, Editura Prut International, Chișinău, 2000.
- Giorgio Lollino, Massimo Arattano, Marco Giardino, Ricardo Oliveira, Silvia Peppoloni (coord.), *Engineering Geology for Society and Territory*, vol. 7: *Education, Professional Ethics and Public Recognition of Engineering Geology*, Springer, 2014.

- Iurie Colesnic, *Chișinău. Enciclopedie*, Editura Museum, Chișinău, 1997.
- Katja Lasch, „Basarabia în secolul al XIX-lea – un bilanț al evoluțiilor administrative, demografice, economice și culturale”, în Societatea de Științe Istorice din România, *Studii și articole de istorie*, vol. LXXIX, 2012.
- Lucia Sava, „În căutarea identității: Chișinăul în perioada țaristă (1812-1918)”, în Sergiu Marcel D. Popa, *Dicționar Enciclopedic*, volumul III, H-K, Editura Enciclopedică, București, 1999.
- Mircea Păcurariu (pr. prof.), *Basarabia. Aspecte din istoria Bisericii și a neamului românesc*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993.
- Mustăță, Alexandru Corduneanu (coord.), *Identitățile Chișinăului, Pontos, Chișinău*, 2012.
- Nicolae Ciachir, *Basarabia sub stăpânire țaristă (1812-1918)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992.
- Nicolae Văcăroiu, Verginia Vedinaș, Corina-Mihaela Bălțătescu (coord.), *Istoria Curții de Conturi a României (1864-2014)*, București, 2014.
- P. Cazacu, *Moldova dintre Prut și Nistru. 1812-1918, Viața Românească*, Iași, f.a.
- P. Enciu, A. Feru, H. Mitrofan, I. Oraseanu, M. Palcu, A. Tenu, „A brief history of Romanian hydrogeology”, în Nicholas Howde, John Mather (ed.), *History of Hydrogeology*, Taylor & Francis Group, New York, 2013.

- Sergiu Mustață, Alexandru Corduneanu (coord.), *Identitățile Chișinăului, Pontos, Chișinău*, 2012).
- Sorin Bocancea, Radu Carp (coord.), *Calea europeană a Republicii Moldova*, Adenium, Iași.
- Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Editura Asociației „Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău”, 1923.

Periodice

- A. Fain, A.V. Bochkov, „A Review of Some Genera of Cheyletid Mites (Acari: Prostigmata) with Descriptions of New Species”, în *Acarina*, nr. 9, 2001.
- Anatol Eremia, „Toponimia Bugeacului: aspecte și conexiuni interdisciplinare”, partea a III-a, în *Limba Română*, nr. 2, anul XXVII, 2017.
- Anatolie Leșcu, „Învățământul militar din Basarabia în perioada interbelică. Liceul Militar «Regele Ferdinand I» din Chișinău”, în *Revista militară. Studii de securitate și apărare*, nr. 1 (15), 2016.
- Associations internationales*, L'Union des Associations internationales (UAI), nr. 12, Bruxelles, decembrie 1965.
- Aurel Mălăiu, Eugen Mârza, Elisei Tarța, „Prof. dr. ing. Veceslav Harnaj. O viață închinată apiculturii naționale și internaționale”, în *România apicolă*, nr. 8, 1997.

- B.N. Putatunda, K. Aggarwal, R.B. Mathur, „Honey bee mites (*Acarina*), a challenge to beekeeping industry. A review”, în *Agricultural reviews*, nr. 22, 2001.
- Cultura poporului*, anul VII, nr. 212, decembrie 1927, București.
- Eugen Mârza, „120 de ani de activitate apicolă în România, desfășurată într-un cadru organizat”, în *România apicolă*, anul LXXVIII, nr. 1, ianuarie 1994.
- Eugen Mârza, „Veceslav Harnaj”, în *România apicolă*, nr. 2, februarie 1991.
- Eva Crane, „XX International Beekeeping Congress”, în *Bee World*, vol. 47 nr. 1, 1966.
- Gheorghe Olaru (col. prof. univ. dr. ing.), Nicolae Constantinescu (col. conf. univ. dr. ing.), „Necesitatea pregătirii într-un cadru organizat a inginerilor militari din domeniile geniu și construcții”, în *Revista Armei Geniu*, nr. 1, 2014.
- Ion Negrei, „Afirmarea Societății Culturale Moldovenești. Serbarea națională de la Chișinău din 3 decembrie 1906”, în *Revista de Istorie a Moldovei*, nr. 2 (102), 2015.
- Ion Varta, „Mișcarea națională a românilor basarabeni în perioadă 1905-1914”, *Anuarul Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei*, nr. 1, 2011.
- Iurie Colesnic, „Liceul Militar «Regele Ferdinand I» din Chișinău”, în *Revista militară. Studii de securitate și apărare*, nr. 2 (14), 2015.

- Iurie Colesnic, *Chișinău. Enciclopedie*, Editura Museum, Chișinău, 1997.
- Larisa Noroc, „Cultura Basarabiei. 1918-1940. Repere istoriografice”, în *Enciclopedica. Revistă de istorie a științei și studii enciclopedice*, nr. 1-2, 2014.
- Mariana S. Țăranu, „Degradarea sistemului de învățământ, mass-media și persecuțiile religioase din Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)”, Biblioteca Astra, Sibiu, nr. 118, 2010.
- Oleg Grom, „Confesiune și etnicitate în Basarabia la începutul secolului al XX-lea”, în *Archiva Moldaviae*, vol. V, Iași, 2013.
- România apicolă*, „Necrolog Veceslav Harnaj”, nr. 10, 1988.
- S. Stodulshi, „Albinăritul în Basarabia centrală”, în *Prietenul Apicultorului*, an 1, nr. 2, Tipografia Eparhială Chișinău, 1921.
- S. Stodulshi, „Apicultura din Basarabia”, în *Prietenul Apicultorului*, an 1, nr. 1, Tipografia Eparhială, Chișinău, mai 1921.
- Societatea de Științe Istorice din România, *Studii și articole de istorie*, vol. LXXIX, 2012.
- Traian Volcinschi, „Aspecte mai puțin cunoscute din activitatea profesorului doctor inginer Veceslav D. Harnaj”, în *România apicolă*, anul LXXV, nr. 3, martie 1991.

Ileana Popovici

Buletinul Oficial al RSR, nr. 44 din 30 martie 1973.

Buletinul Oficial al RSR, nr. 54/2 iulie 1984.

C.H.D., nr. 31/6 octombrie 1963.

Monitorul Oficial al României (partea I), nr. 243/
17 octombrie 1940.

Monitorul Oficial al Regatului României (partea I),
nr. 12/15 ianuarie 1941.

Monitorul Oficial al RPR, nr. 250/27 octombrie 1948.

Monitorul Oficial al României, nr. 338/15 iulie 1999.

Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1994,
nr. 1, art. 4.

Resurse digitale

Asociația Crescătorilor de Albine din România, <http://www.aca.org.ro/despre-noi/scurt-istoric-al-asociatiei.html>.

Biblioteca Digitală a Bucureștilor, <http://www.digibuc.ro/>.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova, secțiunea digitală Moldavica, <http://www.moldavica.bnrm.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0periodice--00-1---0-10-0---0---0direct-10---4-----0-11--11-ro-50---20-home---00-3-1-00-0-0-11-1-OutfZz-8-00&a=d&cl=CL2.1.11&d=JPI271.5>.

Complexul Apicol „Vceslav Harnaj”, <http://www.complex-apicol.ro/povestea-noastra.html>.

Dinu Poștarencu, „Populația Basarabiei în perioada țaristă”, revista *Historia*, disponibil la <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/populatia-basarabiei-in-perioada-tarista>.

Eva Crane Trust, <https://www.evacranetrust.org/uploads/document/2103b3496466b4e0b34116f879c23f4797ebb404.pdf>.

International Federation of Beekeepers Asssociations – Apimondia, <https://www.apimondia.com/fr/bases-donnees/compte-rendus-symposia/45-mission-and-mandate>; <https://beekeep.info/apimondia-hungary-1983/>.

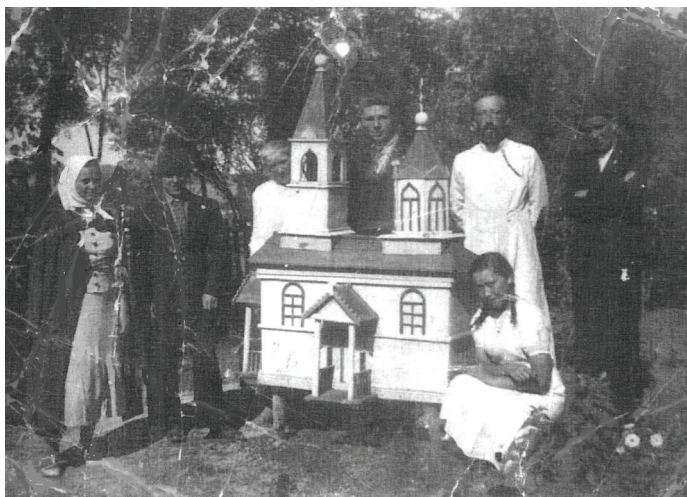
Mircea Rusnac, „Recensăminte și mărturii în Basarabia Țaristă (1812-1918)”, în *Istoria.MD*, disponibil la http://www.istoria.md/articol/446/Recens%C4%83minte_%C5%9Fi_m%C4%83rturii_%C3%AEn_Basarabia_%C5%A2arist%C4%83.

La Baimaclia (în dreapta jos: Veceslav)

*La Baimaclia (Veceslav ține calul de hățuri,
Nina Neonila se află în dreapta sa)*

Din stupina preotului Harnagea

*Stupina preotului Harnagea, Baimaclia
(în dreapta: Văceslav)*

*Stupul în formă de biserică din grădina
preotului Harnagea*

*Agnesa Harnaj, părintele Harnagea
cu nepotul Albinel, preoteasa Iulia cu nepoata Lia,
preotul Valentin Popovici; mama Marceli Mărgărit,
Marcela Mărgărit și Veceslav Harnaj (la Baimaclia)*

*Preotul Harnagea, Agnesa, Valentin Popovici,
Marcela și Veceslav Harnaj, Nina Neonila (la Baimaclia)*

Familia preotului Harnagea, la Baimaclia

*Sala de gimnastică a Liceului Eparhial de Fete
din Chișinău, unde studia Marcela Mărgărit*

Iulie 1939

10 mai 1938, Chişinău

*Marcela Mărgărit și părinții săi
(15 iulie 1939, Chișinău)*

Marcela și Veceslav Harnaj (1939)

*Veceslav, Marcela, Albinel-Constantin,
Luminița-Nicoleta și Doina Harnaj*

*Veceslav, Doina, Luminița-Nicoleta,
Albinel-Constantin și Marcela Harnaj*

*Albinel Constantin
Harnaj*

Doina Harnaj

*Luminița Nicoleta
Harnaj*

*Ion Andronache,
Ileana Popovici (de mână cu Veceslav Harnaj),
Nina Neonila (în dreapta lui Veceslav)
și colegile de la Liceul Eparhial de Fete din Chișinău*

Veceslav Harnaj, cu surorile Agnesa și Nina Neonila

*Constituirea apicultorilor, ACA – Filiala Roman
(27 septembrie 1959)*

*Veceslav Harnaj, discurs ținut
absolvenților cursurilor apicole de masă
organizate de ACA – Filiala Turnu Severin,
între 1958-1960 (8 octombrie 1960)*

*Inaugurarea secției de cosmetică
a Combinatului Apicol*

*Dr. Harnaj and prof. Gordon F. Townsend,
în timpul celui de-al XXI-lea Congres Apimondia,
College Park, Maryland, august 1967
(fotografie de Julia S. Merrill)*

Veceslav Harnaj și conducerea ACA

Veceslav Harnaj la Liceul Apicol din București

Cu copiii din satul Baimaclia, raionul Căușeni

Veceslav și Marcela Harnaj, în vizită la o stupină

*Veceslav Harnaj în mijlocul unui grup
de apicultori – Platforma Apicolă Băneasa*

*Cel de al XXIV-lea Congres al Apimondiei,
Buenos Aires, Argentina, 1973*

Congres Apimondia, Argentina (1973)

Iași, 18 ianuarie 1974

Întrunire ACA (Suceava, 1976)

*Nelu Ionescu (șofer), Veceslav Harnaj,
prof. Constantin Tomescu*

Ion Boboc, Cristian Constantinescu, Veceslav Harnaj

*Cu o parte din staff-ul Apimondia
(în perioada tipografiei)*

Cu Silvestro Cannamela

*Mașina tipografică reasamblată din piesele găsite
la fier vechi, în Germania*

Cu echipa de filmare, în stupina domnului Popescu

*Ecaterina Guțu, Ileana Popovici, Timofei Guțu,
la Baimaclia*

*Elevul Ion Golubei, realizatorul bustului
și al portretului Veceslav Harnaj din camera memorială
de la Gimnaziul din Baimaclia*

*Gimnaziul „Veceslav Harnaj” din Baimaclia
(fotografie realizată de Aurel Obreja)*

*Spațiu amenajat în memoria prof. V. Harnaj,
la FIITEA*

Cuprins

Introducere (<i>Ileana Popovici</i>).....	5
--	---

Veceslav Harnaj – viața și activitatea

Baimaclia copilăriei și dezvoltarea condiționată istorico-social	9
Dinamica fluidelor polifazate și mierea de albine	27
Înființarea ACA România și primii pași spre Federația Internațională a Asociațiilor de Apicultori	32
Complexul Apicol – un sistem privat într-o țară comunistă	43
<i>Cheletophyes harnaji</i>	56

Evocări

Aureliu Benu, <i>Veceslav Harnaj – un promotor al românismului</i>	69
Ecaterina Guțu, <i>Veceslav Harnaj în Baimaclia, satul copilăriei</i>	75
Emanoil Borzin, <i>Părintele nostru spiritual, Veceslav Harnaj</i>	80

Mihail Bălănescu, <i>Despre căpitan inginer Harnaj Veceslav</i>	83
Nellie Pheipher, <i>Domn Profesor</i>	85
Emanuel Tânjală, <i>Profesorul Harnaj</i>	89
Ion Popescu, <i>Veceslav Harnaj – personalitate marcantă în organizarea și dezvoltarea apiculturii românești</i>	92
Valentin Țepordei, <i>Prima întâlnire cu prof. Veceslav Harnaj</i>	97
Magda Popovici, <i>Regele albinelor</i>	103
Manuela Cernat, <i>Împărăția albinelor</i>	109
Cristian Constantinescu, <i>Cum l-am cunoscut pe prof. Veceslav Harnaj</i>	114
Publicații	117
Bibliografie	123
Fotografii	131

www.adenium.ro

Redactor: Vasilica Turculeț
Tehnoredactor: Cornelia Păduraru

Bun de tipar: octombrie 2017. Apărut: 2017
Editura Adenium, strada Petru Rareș nr. 2, 700126, Iași,
tel. 0232 277 998, fax 0232 277 988,
e-mail: office@adenium.ro